

ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΚΟ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟ ΙΔΡΥΜΑ ΜΕΣΟΛΟΓΓΙΟΥ

ΣΧΟΛΗ ΔΙΟΙΚΗΣΗΣ & ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ

ΤΜΗΜΑ ΛΟΓΙΣΤΙΚΗΣ

Π Τ Υ Χ Ι Α Κ Η Ε Ρ Γ Α Σ Ι Α

Ο νόμος του ΟΚΥΝ, θεωρητική θεμελίωση, διεθνής εμπειρία και η
ισχύς του στην Ελλάδα

**ΓΚΙΩΚΑ ΑΝΑΣΤ. ΜΙΡΕΛΑ
ΣΥΡΡΟΥ ΘΩΜ. ΛΑΜΠΡΙΝΗ**

**ΕΙΣΗΓΗΤΗΣ
ΞΟΥΡΗ ΔΕΣΠΟΙΝΑ**

Μ Ε Σ Ο Λ Ο Γ Γ Ι 2 0 1 1

ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΚΟ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟ ΙΔΡΥΜΑ ΜΕΣΟΛΟΓΓΙΟΥ
ΣΧΟΛΗ ΔΙΟΙΚΗΣΗΣ & ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ
ΤΜΗΜΑ ΛΟΓΙΣΤΙΚΗΣ

Π Τ Υ Χ Ι Α Κ Η Ε Ρ Γ Α Σ Ι Α

Ο νόμος του ΟΚΥΝ, θεωρητική θεμελίωση, διεθνής εμπειρία και η
ισχύς του στην Ελλάδα

ΓΚΙΩΚΑ ΑΝΑΣΤ. ΜΙΡΕΛΑ (Α.Μ 14017)

miregkio@logistiki.teimes.gr

ΣΥΡΡΟΥ ΘΩΜ. ΛΑΜΠΡΙΝΗ (Α.Μ 14319)

lampsyrr@logistiki.teimes.gr

ΕΙΣΗΓΗΤΗΣ
ΞΟΥΡΗ ΔΕΣΠΟΙΝΑ

Μ Ε Σ Ο Λ Ο Γ Γ Ι 2 0 1 1

ΕΙΣΗΓΗΤΙΚΗ ΕΚΘΕΣΗ ΠΤΥΧΙΑΚΗΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ υποβάλλεται
ενσωματωμένη σε κάθε αντίτυπο της πτ. εργασίας

ΤΙΤΛΟΣ ΠΤΥΧΙΑΚΗΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ

καταχώρηση θέματος όπως στον πίνακα θεμάτων

Ο ΝΟΜΟΣ ΤΟΥ ΟΚΥΝ , ΘΕΩΡΗΤΙΚΗ ΘΕΜΕΛΙΩΣΗ , ΔΙΕΘΝΗΣ ΕΜΠΕΙΡΙΑ ΚΑΙ Η ΙΣΧΥΣ ΤΟΥ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ

ΦΟΙΤΗΤΕΣ

ΕΠΩΝΥΜΟ	ΟΝΟΜΑ	ΑΡ. ΜΗΤΡ.	E-mail
ΣΥΡΡΟΥ	ΛΑΜΠΡΙΝΗ	14319	lambri@logistiki.teimes.gr
ΓΚΙΩΚΑ	ΜΙΡΕΛΑ	14017	miregkio@logistiki.teimes.gr

ΕΚΘΕΣΗ ΕΓΚΡΙΣΗΣ ΕΙΣΗΓΗΤΗ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟΥ

καταχώρηση από τον εισηγητή

Η πτυχιακή εργασία των φοιτητριών (Σύρρου Λαμπρινή , Γκιώγκα Μιρέλα) πληρεί τις απαραίτητες προϋποθέσεις σύνταξης και δομής και ανάπτυξης του θέματος που ανέλαβαν . Διαπιστώθηκε η δημιουργική αξιοποίηση των πηγών και των δεδομένων που αντλήθηκαν ενώ η έλλειψη ελληνικών δεδομένων για το νόμο του Οκυν δε συντέλεσε θετικά στην ανάπτυξη του συγκεκριμένου κεφαλαίου σε αντίθεση με την πληρότητα δεδομένων που χρησιμοποιήθηκαν στα κεφάλαια της ανεργίας και του Ακαθάριστου Εγχώριου Προϊόντος και την εύστοχη συγκριτική μελέτη τους που δίνει σαφή εικόνα στον αναγνώστη .

ΗΜΕΡΟΜΗΝΙΑ

7.12.2010

(Σε περίπτωση ηλεκτρονικής υποβολής
δεν χρειάζεται υπογραφή)

ΥΠΟΓΡΑΦΗ

Επισήμανση

Οι διαπιστώσεις, τα αποτελέσματα, τα συμπεράσματα και οι πιθανές προτάσεις της παρούσας πτυχιακής εργασίας –εκτός των αναφορών που σημαίνονται ως λήμματα- αποτελούν προσωπικές θεωρητικές ή εμπειρικές διαπιστώσεις του σπουδαστή (σπουδάστριάς) ή της ομάδας των σπουδαστών που την επιμελήθηκαν και δεν απηχούν κατ' ανάγκη τη γνώμη του εισηγητή εκπαιδευτικού, του Εκπαιδευτικού Προσωπικού του Τμήματος Λογιστικής ή του Α.Τ.Ε.Ι. Μεσολογγίου.

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΕΝΟΤΗΤΑ 1. ΕΙΣΑΓΩΓΗ	7
ΕΝΟΤΗΤΑ 2. ΑΝΕΡΓΙΑ.....	8
2.1 Ορισμός της ανεργίας	8
2.2 Είδη ανεργίας.....	11
2.3 Σύγχρονες ερμηνείες της ανεργίας	13
2.4 Η εξέλιξη της απασχόλησης	17
2.5 Διαφορά ανεργίας και απασχόλησης	19
2.6 Τα αίτια της ανεργίας.....	21
2.7 Συνέπειες ανεργίας.....	22
2.8 Φυσικό ποσοστό ανεργίας (NAIRU).....	23
2.9 Ροές στην αγορά εργασίας	27
2.10 Κευνσιανή προσέγγιση ανεργίας	30
2.11 Κλασική προσέγγιση ανεργίας	31
2.12 Η ανεργία στις ΗΠΑ,ΕΕ και Ελλάδα.....	33
2.12.1 Ανεργία στις ΗΠΑ.....	33
2.12.2 Ανεργία στην Ε.Ε.....	34
2.12.3 Ανεργία στην Ελλάδα.	35
2.12.4 Ανεργία σε επιλεγμένες χώρες.....	36
2.12.5 Ανεργία στο Ηνωμένο Βασίλειο 1950-1999.....	37
2.13 Ανάλυση της ανεργίας στην Ελλάδα.....	39
ΕΝΟΤΗΤΑ 3: ΑΕΠ	53
3.1 Ορισμός ΑΕΠ	53
3.2 Το οικονομικό κύκλωμα	55
3.3 Μέθοδοι Μέτρησης του ΑΕΠ.....	57
3.4 Διάκριση Ονομαστικού-Πραγματικού ΑΕΠ	59
3.4.1 Το ονομαστικό ΑΕΠ.....	59
3.4.2 Το πραγματικό ΑΕΠ.....	59
3.4.3 Ο αποπληθωριστής ΑΕΠ	60
3.5 Το ΑΕΠ σαν μέτρο ενημερίας.....	62
3.6 Κατά κεφαλήν ΑΕΠ.....	64

3.7 Γραφήματα κ κ. ΑΕΠ στην Ελλάδα.....	65
3.8 Τα συστατικά μέρη του ΑΕΠ.....	67
3.9 Γραφήματα για ΑΕΠ των ΗΠΑ, Ελλάδας.....	69
ΕΝΟΤΗΤΑ 4. ΝΟΜΟΣ ΤΟΥ ΟΚΥΝ	71
4.1 Εισαγωγικά στοιχεία.....	71
4.2 Δυνητικό προϊόν, πραγματικό προϊόν, «κενό προϊόντος»(output gap).....	72
4.3 Αποτύπωση νόμου	73
4.4 Ισχύς του νόμου σε άλλες χώρες και στην Ελλάδα.....	77
ΕΝΟΤΗΤΑ 5. ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ	79
ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ	80
Α. ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ ΣΤΗΝ ΕΛΛΗΝΙΚΗ.....	80
Β. ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ ΣΤΗΝ ΑΓΓΛΙΚΗ ΜΕΤΑΦΡΑΣΜΕΝΗ ΣΤΗΝ ΕΛΛΗΝΙΚΗ	80

ΕΝΟΤΗΤΑ 1. ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Η ανεργία καθώς και το επίπεδο ανάπτυξης (ΑΕΠ) μιας οικονομίας είναι δύο προβλήματα που μαστίζουν σχεδόν όλες τις χώρες και κατά καιρούς επηρεάζουν την ευημερία αλλά και τη σωστή λειτουργία των σύγχρονων οικονομιών. Αυτά τα δύο φαινόμενα (ανεργία και το επίπεδο ανάπτυξης μιας οικονομίας) δυσκολεύουν τις κυβερνήσεις στη λήψη αποφάσεων για τον περιορισμό τους, γιατί υπάρχει μια αντίθετη σχέση μεταξύ τους.

Όσο περισσότερα αγαθά και οι υπηρεσίες έχει τη δυνατότητα να παράγει μια οικονομία τόσο μεγαλύτερη μπορεί να είναι η παρούσα και η μελλοντική κατανάλωση και τόσο υψηλότερο το επίπεδο της οικονομικής της ευημερίας. Γενικά η δυνατότητα ικανοποίησης των αναγκών μιας κοινωνίας εξαρτάται από το αποτέλεσμα της οικονομίας της.

Ο οικονομολόγος Okun παρατήρησε ότι υπάρχει μια αρνητική σχέση ανάμεσα στο ποσοστό ανεργίας και το επίπεδο προϊόντος στην οικονομία της Αμερικής. Πιο συγκεκριμένα, διατύπωσε ότι η αύξηση της ανεργίας κατά 1% πάνω από το φυσικό ποσοστό της, οδηγεί σε μείωση του επιπέδου προϊόντος κατά 3%. Η θεωρία αυτή επηρέασε πολλούς οικονομολόγους και μέχρι τις μέρες μας έχει σημαντική αποδοχή και αποτελεί σημαντικό κριτήριο στη λήψη αποφάσεων για την οικονομική πολιτική μιας κυβέρνησης. Θα δούμε όμως ότι κάποιοι άλλοι μελετητές αμφισβήτησαν το νόμο του Okun και δημιούργησαν μία νέα, δική τους θεωρία βασισμένοι εν μέρει στο νόμο του Okun, αλλά με κάποια επιπλέον στοιχεία που τον συμπλήρωναν ώστε να είναι ορθός.

Το θέμα της εργασίας είναι ιδιαίτερα επίκαιρο λόγω της κρίσης στην παγκόσμια οικονομία που βρίσκεται σε πλήρη εξέλιξη με δυσμενείς συνέπειες για την οικονομική κοινότητα. Τα βασικά χαρακτηριστικά της κρίσης είναι ο αρνητικός ρυθμός ανάπτυξης, η αύξηση της ανεργίας και η μείωση των μισθών.

Αυτό που θα πραγματευτεί η παρούσα εργασία είναι αρχικά η μελέτη των δύο αυτών βασικών μεγεθών ξεχωριστά, καθώς και τη διαχρονική τους πορεία όχι μόνο στην Ελλάδα αλλά και στις ΗΠΑ. Στη συνέχεια θα παρουσιάσουμε τον νόμο του Okun, δηλαδή θα μελετήσουμε τα δύο αυτά μεγέθη από κοινού, έτσι ώστε να παρατηρήσουμε την μεταξύ τους σχέση. Σκοπός της εργασίας είναι η διερεύνηση της σχέσης που υποδεικνύει ο νόμος του Okun για την χώρα της Ελλάδας.

ΕΝΟΤΗΤΑ 2. ΑΝΕΡΓΙΑ

2.1 Ορισμός της ανεργίας

Η ανεργία είναι το μακροοικονομικό πρόβλημα το οποίο επηρεάζει τα άτομα περισσότερο άμεσα και σοβαρά σε σχέση με τα υπόλοιπα μακροοικονομικά προβλήματα της οικονομίας. Αυτό συμβαίνει διότι η απώλεια της εργασίας θεωρείται το πιο δυσάρεστο οικονομικό γεγονός στη ζωή ενός ανθρώπου. Οι περισσότεροι άνθρωποι βασίζονται στις αποδοχές από την εργασία τους προκειμένου να διατηρήσουν το βιοτικό τους επίπεδο σε ένα ικανοποιητικό σημείο, αλλά και να αποκτήσουν μια αίσθηση προσωπικής επιτυχίας και ολοκλήρωσης. Κατά συνέπεια, απώλεια της εργασίας σημαίνει χαμηλότερο βιοτικό επίπεδο, άγχος, αβεβαιότητα για το μέλλον και πιθανώς ψυχολογική κατάπτωση. Παρατηρώντας λοιπόν τις προεκλογικές εξαγγελίες των πολιτικών κομμάτων, δεν είναι τυχαίο που οι περισσότεροι εστιάζουν στα μέτρα που αφορούν στην καταπολέμηση της ανεργίας και την δημιουργία νέων θέσεων απασχόλησης.

Ξεκινώντας την ανάλυσή μας, θα πρέπει να προσδιορίσουμε τον ορισμό της ανεργίας, δηλαδή ποια άτομα του πληθυσμού εντάσσονται στην κατηγορία των ανέργων. Άνεργοι θεωρούνται όσοι είναι ικανοί προς εργασία, θέλουν να εργαστούν με τον τρέχοντα μισθό αλλά δεν βρίσκουν απασχόληση. Τα παρακάτω κριτήρια όπως η ικανότητα, η επιθυμία και η ανυπαρξία θέσεων απασχόλησης, προσδιορίζουν την κατηγορία των εργατών που θεωρούνται άνεργοι. Θα πρέπει να είμαστε ιδιαίτερα προσεκτικοί στον ορισμό της ανεργίας, διότι όπως προκύπτει από τα παραπάνω, άνεργος δεν θεωρείται όποιος δεν έχει δουλειά. Για παράδειγμα, άτομα τα οποία δεν είναι ικανά για εργασία δεν ανήκουν στο εργατικό δυναμικό. Ένα άτομο που πάσχει από μακροχρόνια ασθένεια και δεν είναι ικανό για εργασία δεν θεωρείται άνεργο. Επίσης, ένα φοιτητής που σπουδάζει, δεν θεωρείται διαθέσιμος προς εργασία, και κατά συνέπεια δεν εντάσσεται στην κατηγορία των ανέργων. Άτομα κάτω των δεκαέξι ετών ή άνω των εξήντα πέντε ετών δεν ανήκουν στο εργατικό δυναμικό. Τέλος, μια μητέρα η οποία είναι ικανή προς εργασία, αλλά δεν αναζητεί απασχόληση και προτιμά να φροντίζει τις υποθέσεις του νοικοκυριού δεν χαρακτηρίζεται ως άνεργη.

Επομένως, συνοψίζοντας από όλα τα παραπάνω, προβαίνουμε σε ένα πιο ακριβή ορισμό της ανεργίας, σύμφωνα με τον οποίο: ο αριθμός των ανέργων σε μια οικονομία είναι ο αριθμός των ατόμων που βρίσκονται σε εργάσιμη ηλικία, είναι ικανοί και διαθέσιμοι προς εργασία στους ισχύοντες μισθούς και δεν έχουν εργασία.

Από την άλλη μεριά, απασχολούμενοι θεωρούνται όσοι έχουν οποιαδήποτε επαγγελματική απασχόληση, ακόμα και αν απουσιάζουν για κάποιο χρονικό διάστημα από την εργασία τους, είτε λόγω ασθένειας είτε λόγω διακοπών ή απεργιών. Οι απασχολούμενοι μαζί με τους ανέργους αποτελούν το εργατικό δυναμικό της χώρας, το οποίο στις περισσότερες χώρες περιλαμβάνει άτομα ηλικίας 15-65 ετών. Ειδικότερα, το εργατικό δυναμικό ορίζεται ως ο συνολικός αριθμός των εργαζομένων, που συμπεριλαμβάνει τους απασχολούμενους και τους ανέργους.

Στις περισσότερες οικονομικές αναλύσεις η ανεργία μετράται με τη μορφή ποσοστού (%), αν και πολλές φορές συναντάμε το μέγεθος αυτό και σε αριθμό ατόμων. Έτσι, αναφερόμαστε στο ποσοστό ανεργίας, το οποίο εκφράζει τον αριθμό των ανέργων ως ποσοστό του εργατικού δυναμικού.

Πιο συγκεκριμένα, το εργατικό δυναμικό ορίζεται ως:

$$L = E + U, \quad (2.1)$$

όπου:

L =εργατικό δυναμικό

E =αριθμός απασχολούμενων

U =αριθμός ανέργων

Διαιρώντας το μέγεθος του εργατικού δυναμικού με τον πληθυσμό των ενηλίκων της χώρας, προκύπτει το ποσοστό συμμετοχής στο εργατικό δυναμικό που μας δείχνει την αναλογία του συνολικού ενήλικου πληθυσμού που εντάσσεται στο εργατικό δυναμικό,

$$\% \text{ συμμετοχής στο εργατικό δυναμικό} = \frac{\text{εργατικό δυναμικό}}{\text{πληθυσμός ενηλίκων}} \times 100 \quad (2.2)$$

Ο δείκτης αυτός μας δείχνει το μέρος του πληθυσμού που έχει επιλέξει να συμμετάσχει στην αγορά εργασίας.

Τώρα, εάν διαιρέσουμε τον αριθμό των ανέργων με το σύνολο του εργατικού δυναμικού, παίρνουμε το ποσοστό ανεργίας,

$$\text{ποσοστό ανεργίας} = \frac{\text{άνεργοι}}{\text{εργατικό δυναμικό}},$$

ή

$$\%U = \frac{U}{L} = \frac{U}{E+U} \quad (2.3)$$

2.2 Είδη ανεργίας

Η ανεργία μπορεί να ταξινομηθεί σε τέσσερις κατηγορίες. Οι κατηγορίες αυτές είναι : η ανεργία τριβής, η εποχιακή ανεργία, η διαρθρωτική ανεργία και η Κεϋνσιανή ανεργία η οποία αναφέρεται και ως ανεργία ανεπαρκούς ζήτησης.

α) Ανεργία Τριβής: Η ανεργία τριβής είναι εκείνη η οποία οφείλεται στην αδυναμία της αγοράς εργασίας να απορροφήσει αμέσως ανέργους παρότι υπάρχουν κενές θέσεις εργασίας για τις οποίες οι άνεργοι έχουν τα απαραίτητα προσόντα. Οι άνεργοι δεν μπορούν να εντοπίσουν αμέσως τους τις επιχειρήσεις που έχουν κενές θέσεις εργασίας και οι επιχειρήσεις δεν μπορούν αμέσως τους ενδιαφερόμενους ανέργους εργάτες. Η προσέγγιση ανέργων και κενών θέσεων εργασίας είναι άλλοτε εύκολη και άλλοτε δύσκολη, όπως όταν π.χ υπάρχει σημαντική γεωγραφική απόσταση μεταξύ της περιοχής των ανέργων και της περιοχής όπου υπάρχουν οι κενές θέσεις. Η ανεργία τριβής είναι μικρής διάρκειας διότι, εφόσον υπάρχουν θέσεις εργασίας, οι ενδιαφερόμενοι που προβαίνουν στις απαραίτητες ενέργειες αναζήτησης εργασίας θα βρουν εκείνη που είναι κατάλληλη για εκείνους σε μικρό σχετικά χρονικό διάστημα. Για αυτό η ανεργία τριβής δεν δημιουργεί σοβαρά κοινωνικά προβλήματα.

β) Εποχιακή Ανεργία: Πολλές επιχειρήσεις και παραγωγικοί κλάδοι είναι από τη φύση τους εποχιακοί, δηλ. παρουσιάζουν συστηματικές αυξήσεις και μειώσεις της παραγωγικής τους δραστηριότητας κατά τη διάρκεια του έτους. Για παράδειγμα η αγροτική παραγωγή είναι ένας κλάδος με σημαντικές αλλαγές παραγωγικής δραστηριότητας στη διάρκεια του έτους. Οι επιχειρήσεις που συνδέονται με τον τουρισμό επίσης παρουσιάζουν έντονες εποχιακές διακυμάνσεις. Η ανεργία αυτή ονομάζεται εποχιακή ανεργία. Η διάρκεια της εποχιακής ανεργίας εξαρτάται από το είδος της παραγωγικής δραστηριότητας αλλά είναι προσωρινή και επαναλαμβανόμενη. Πολλά άτομα γνωρίζοντας τη συστηματικότητα του παραγωγικού κύκλου έχουν προβλέψει για την απασχόληση τους κατά το διάστημα της ύφεσης και έτσι η εποχιακή ανεργία είναι μικρότερη απ' ότι θα νόμιζε κανείς με βάση τον αριθμό των απασχολούμενων σε επιχειρήσεις με εποχικότητα στην παραγωγική τους δραστηριότητα. Παραδείγματος χάριν, εργαζόμενοι σε ξενοδοχεία, εστιατόρια κλπ., κατά την τουριστική περίοδο, ασχολούνται κατά το υπόλοιπο

χρονικό διάστημα με άλλες δουλειές, όπως π.χ. σε δικές τους αγροτικές μονάδες, οικοδομικές κλπ. Για τους λόγους αυτούς η εποχιακή απασχόληση είναι μικρότερης διάρκειας σε σχέση με την διάρκειας και δεν δημιουργεί σοβαρά κοινωνικά προβλήματα.

γ) Διαρθρωτική Ανεργία: Είναι η ανεργία η οποία οφείλεται σε δυσαναλογίες και ακαμψίες του οικονομικού συστήματος . Η διαρθρωτική ανεργία παρουσιάζεται όταν η διάρθρωση της προσφοράς εργασίας είναι διαφορετική από εκείνη της ζήτησης για εργασία από πλευράς δεξιοτήτων του εργατικού δυναμικού, χωροταξικής κατανομής ή άλλων χαρακτηριστικών του. Στην περίπτωση αυτή, ενώ προσφέρονται θέσεις εργασίας, οι άνεργοι δεν έχουν τη δυνατότητα να τις καταλάβουν, γιατί δεν διαθέτουν τα απαιτούμενα προσόντα ή δεν βρίσκονται στις γεωγραφικές περιοχές στις οποίες προσφέρονται αυτές. Αυτό το είδος ανεργίας συνήθως δημιουργεί προβλήματα, όπως για παράδειγμα η μετακίνηση του εργατικού δυναμικού από μία ειδικότητα σε μία άλλη ή από μία γεωγραφική περιοχή σε άλλη. Η διαρθρωτική ανεργία είναι αρκετά συνηθισμένη, ιδίως στις ομάδες μεγαλύτερης ηλικίας που για κάποιο λόγο έχασαν τη δουλειά τους, και μπορεί να είναι μακροχρόνια.

δ) Ανεργία λόγω Έλλειψης Ζήτησης: Η ανεργία λόγω έλλειψης ζήτησης ονομάζεται και κυκλική ή Κεϋνσιανή ανεργία. Για τη δημιουργία της κυκλικής ανεργίας απαιτούνται δυο στοιχεία. Πρώτον, η μείωση της συνολικής δαπάνης, που έχει ως αποτέλεσμα τη μείωση της ζήτησης και, δεύτερον, η ακαμψία του ονομαστικού εργατικού δυναμικού, η οποία δεν επιτρέπει την απορρόφηση των νέων εργατών. Η διάρκεια της κυκλικής ανεργίας διαφέρει ανάλογα με τη διάρκεια της οικονομικής ύφεσης και ανάλογα με την οικονομική πολιτική. Αν η κυβέρνηση ασκεί διασταλτική και αποτελεσματική πολιτική όταν η οικονομική ύφεση αρχίζει, η ανάκαμψη της οικονομίας απορροφά την ανεργία σχετικά γρήγορα.

2.3 Σύγχρονες ερμηνείες της ανεργίας

1. Η θεωρία της ανισορροπίας ή η γενική ισορροπία σε σταθερές τιμές

Στις σύγχρονες οικονομικές αναλύσεις, οι διάφορες ερμηνείες της ανεργίας δεν θεωρούνται μοναδικές και αντιτιθέμενες. Αντίθετα, δέχονται την ταυτόχρονη ύπαρξη διαφόρων τύπων ανεργίας όπως: η ανεργία τριβής(ανταποκρίνεται στον ελάχιστο χρόνο αναζήτησης πληροφοριών για την αγορά εργασίας),η κλασική ανεργία(συνδέεται με υψηλό κόστος εργασίας για μερικές κατηγορίες εργαζομένων),η κεϋνσιανή ανεργία(συνδέεται με την ανεπαρκή ενεργό ζήτηση),η διαρθρωτική ανεργία(συνδέεται με την ανεπάρκεια προσαρμογής της κατάρτισης των ατόμων στις ανάγκες των επιχειρήσεων).

2. Η θεωρία της ανισορροπίας ή η γενική ισορροπία σε σταθερές τιμές

Πρόκειται για πρόταση του Edmond Malinvaud και η θέση του στηρίζεται στην απόρριψη της ουσιαστικής υπόθεσης της κλασικής θεωρίας της ισορροπίας, κατά την οποία, σε κάθε περίοδο η ισορροπία μεταξύ προσφοράς και ζήτησης πραγματοποιείται σε κάθε αγορά,(αγαθών και εργασίας)μέσω της διακύμανσης των τιμών. Υιοθετεί την αντίθετη υπόθεση, δηλαδή της ανελαστικότητας των τιμών για μια βραχεία περίοδο . Οι τιμές δεν προσαρμόζονται αρκετά γρήγορα ώστε να επιτευχθεί ισορροπία προσφοράς και ζήτησης κάθε φορά. Η ισορροπία δεν πραγματοποιείται με την προσαρμογή των τιμών, αλλά με την τροποποίηση των ποσοτήτων. Πρόκειται για πρόταση σύνθεσης των κλασικών και των κεϋνσιανών ιδεών. Η ανεργία είναι αποτέλεσμα της δυσλειτουργίας του οικονομικού συστήματος (δηλαδή φαινόμενο μακροοικονομικό). Υφίσταται κεϋνσιανή ανεργία όταν η υπό-απασχόληση αντιπροσωπεύει ανεπάρκεια της ζήτησης αγαθών προς τις επιχειρήσεις. Η κλασική ανεργία, αντίθετα, προέρχεται από την ηθελημένη μείωση της παραγωγής και συνεπώς της απασχόλησης, από τις επιχειρήσεις που θεωρούν ότι η απόδοση του κεφαλαίου είναι ανεπαρκής. Η ανάλυση αυτή δείχνει τη δυνατότητα συνύπαρξης δύο τύπων ανεργίας και τον συνδυασμό των μέσων αντιμετώπισής τους. Στην πρώτη περίπτωση απαιτείται αύξηση της ζήτησης, ενώ στη δεύτερη πρέπει να καλυτερεύσει η αποδοτικότητα των επιχειρήσεων.

3. Ιδιαιτερότητες και κατακερματισμός της αγοράς εργασίας

Αρκετοί από τους οικονομολόγους θεωρούν ότι η αγορά εργασίας είναι εκείνη που λειτουργεί λιγότερο μέσα στη νεοκλασική λογική της ισορροπίας. Οι μηχανισμοί της ελεύθερης διακύμανσης των τιμών(στη συγκεκριμένη περίπτωση των μισθών),η ισότητα στην πρόσβαση, η διαφάνεια στην πληροφόρηση ή η ενότητα της αγοράς δεν ισχύουν στην πράξη. Αντίθετα με τις αναλύσεις των φιλελεύθερων, όπως του Milton Friedman, ο μισθός δεν είναι αποτέλεσμα της αντιπαράθεσης μεταξύ προσφοράς και ζήτησης εργασίας. Βρίσκεται σε μικρή συσχέτιση με την εξέλιξη της ανισορροπίας που παρατηρείται στην αγορά εργασίας. Η ελαστικότητα των μισθών εμποδίζεται στην πτώση από την ύπαρξη του κατωτέρου μισθού. Η ισότητα στην πρόσβαση και η διαφάνεια ισχύουν λιγότερο στην πράξη καθώς και η κρίση κατακερμάτισε την αγορά εργασίας σε πολλούς ξεχωριστούς τομείς. Ξεχωρίζουν τρεις τομείς: Ο πρώτος «σταθερός τομέας» αναφέρεται στους ευνοούμενους πληθυσμούς: οι ανισορροπίες συνδέονται με τις δυσκολίες προσλήψεων των επιχειρήσεων και την κοινωνικο-γεωγραφική κινητικότητα του ενεργού πληθυσμού, οπότε η ανεργία είναι βραχυχρόνια.

Στο δεύτερο «αβέβαιο τομέα» παρατηρείται μια εναλλαγή μεταξύ ενεργού πληθυσμού και αβέβαιων απασχολήσεων(προσωρινές εργασίες, περιοδικές αντικαταστάσεις άλλων εργαζομένων)και οδηγεί στην εναλλαγή περιόδων ανεργίας και απασχόλησης. Η ανεργία τείνει να γίνει μεγαλύτερη για τους αδύναμους πληθυσμούς(νέοι, γυναίκες, ανειδίκεντοι, ηλικιωμένοι εργαζόμενοι)και επιμηκύνει τις λίστες αναμονής.

Η αδυναμία ορισμένων πληθυσμών σε μια στενή και επιλεκτική αγορά αποτελεί ένα παράγοντα αποκλεισμού για την είσοδο στην εργασία. Η συγκεκριμένη κατάσταση αντιπροσωπεύει τον τρίτο «τομέα του αποκλεισμού», όπου οι ευκαιρίες εξόδου από την ανεργία είναι αντιστρόφως ανάλογες της διάρκειας της ανεργίας.

4. Αναδιαμόρφωση- reengineering -reconfiguration

Μια νέα αντίληψη η λεγόμενη αναδιαμόρφωση(reengineering),εφαρμόζεται στις Η.Π.Α. Η βασική της ιδέα είναι να ευρεθούν σε επίπεδο επιχείρησης εκείνες οι εργασίες που μπορούν να αποτελέσουν την «καρδιά της δραστηριότητας» της. Η

επιχείρηση αρχίζει από μηδενική βάση προς επίτευξη αυτού του στόχου. Αποτέλεσμα τέτοιων αναδιαρθρώσεων είναι η μεταφορά ολόκληρων τμημάτων(για παράδειγμα τηλεφωνικά κέντρα, λογιστική υποστήριξη, μηχανογράφηση)εκτός επιχείρησης σε εξειδικευμένες εταιρίες εντός της χώρας ή και σε τρίτες χώρες χαμηλότερου κόστους με αποτέλεσμα την απώλεια αρκετών θέσεων εργασίας. Από την άλλη πλευρά όμως αυξάνεται η παραγωγικότητα και η κερδοφορία των επιχειρήσεων βοηθώντας έτσι τις επενδύσεις τους σε δημιουργία θέσεων υψηλότερης αξίας.

5. Διεθνοποίηση, ανταγωνισμός, ελεύθερες συναλλαγές

Η παγκοσμιοποίηση της οικονομίας η εντατικοποίηση του ανταγωνισμού, οι ελεύθερες ανταλλαγές, οι εισαγωγές από χώρες χαμηλού κόστους του συντελεστή εργασίας θεωρούνται μια από τις αιτίες αύξησης της ανεργίας. Πολλές χώρες εκτός ΟΟΣΑ (Οργανισμός Οικονομικής Συνεργασίας και Ανάπτυξης), κυρίως στη νοτιοανατολική Ασία, έγιναν σημαντικοί παραγωγοί και εξαγωγείς βιομηχανικών προϊόντων.Αρκετοί αναλυτές υποστηρίζουν ότι η αύξηση των εισαγωγών βιομηχανικών προϊόντων από αυτές τις χώρες, που παράγονται από εργαζομένους μικρής εξειδίκευσης, επιδρά αρνητικά στη ζήτηση της συγκεκριμένης κατηγορίας εργαζομένων στο εσωτερικό των χωρών του οργανισμού. Η εξέλιξη αυτή επιταχύνεται από τις επιχειρήσεις που εγκαταλείπουν τις χώρες του ΟΟΣΑ και εγκαθίστανται σε άλλες χώρες για να ωφεληθούν από το χαμηλό κόστος εργασίας.

Το ειδικό βάρος των εξαγωγών από χώρες χαμηλού κόστους εργασίας προς το σύνολο των χωρών του ΟΟΣΑ θεωρείται πολύ χαμηλό καθώς αντιπροσωπεύουν το 1.5% του συνόλου των δαπανών για αγαθά και υπηρεσίες στις χώρες του οργανισμού. Παρόλο που ο αριθμός των αγορών στις οποίες θα εισέλθουν τα προϊόντα των αναπτυσσόμενων χωρών αυξάνεται και ασκείται έντονη ανταγωνιστική πίεση, θεωρείται ότι ο ρόλος τους δεν είναι σημαντικός στην εμφάνιση της ανεργίας καθώς και ως προς την τάση πτώσης των μισθών των μη εξειδικευμένων εργατών.

Ο ανταγωνισμός των χωρών του ΟΟΣΑ ασκείται κυρίως στο εσωτερικό τους, μεταξύ τους και όχι από τις χώρες χαμηλού κόστους εργασίας. Η πλειοψηφία του εμπορίου μεταξύ των χωρών του οργανισμού αντιπροσωπεύει ανταλλαγές παρόμοιων προϊόντων, στο εσωτερικό του ίδιου τομέα ή ακόμη μεταξύ επιχειρήσεων και κινητοποιεί εργατικό δυναμικό ανάλογων εξειδικεύσεων. Η διεθνοποίηση συμβάλλει

στην ενδυνάμωση της μεγέθυνσης αυτού του είδους των ανταλλαγών με τέτοιο τρόπο ώστε οι ανταλλαγές μεταξύ χωρών του οργανισμού να μοιάζουν όλο και περισσότερο με τις ανταλλαγές που πραγματοποιούνται στο εσωτερικό των χωρών.

Σύμφωνα με τον ΟΟΣΑ, η απώλεια θέσεων εργασίας σε κάποιους τομείς και η δημιουργία ευκαιριών απασχόλησης σε άλλους, αποτελούν φυσικά επακόλουθα της παγκοσμιοποίησης και η πρόκληση είναι να εξασφαλιστεί ότι οι διαθέσιμοι εργαζόμενοι θα πληρώσουν τις νέες θέσεις εργασίας που δημιουργούνται.

Συμπερασματικά, ο διεθνής ανταγωνισμός ευνοεί τη μεγέθυνση και την ανάπτυξη της οικονομίας, η οποία διέρχεται από φάσεις δημιουργίας και εξαφάνισης επιχειρήσεων, προκαλώντας την ακμή και παρακμή τομέων και επηρεάζοντας την παραγωγή στο εσωτερικό των χωρών. Η ανάπτυξη αυτή συνοδεύεται από καταστροφή θέσεων εργασίας οι οποίες όμως αντισταθμίζονται από τη δημιουργία νέων θέσεων υψηλότερης αξίας.

Επιπλέον, η διεθνοποίηση των συναλλαγών μέσω φθηνών εισαγόμενων προϊόντων από τρίτες χώρες βοηθάει στην διατήρηση του πληθωρισμού σε χαμηλά επίπεδα συμβάλλοντας έτσι στην οικονομική ανάπτυξη μέσω των επενδύσεων και της αύξησης των νέων θέσεων εργασίας. Έτσι το να επιχειρηθεί η επιβράδυνση του ρυθμού του διεθνούς εμπορίου θα σήμαινε την στέρηση των οικονομιών από τις δυνάμεις που αποτελούσαν τον κινητήριο μηχανισμό της οικονομικής μεγέθυνσης..

2.4 Η εξέλιξη της απασχόλησης

Με την έναρξη της βιομηχανικής επανάστασης οι ανάγκες της παραγωγής οδήγησαν σε μία νέα αντίληψη για την διαχείριση του χρόνου. Ο χρόνος αποκτάει αξία στο βαθμό παράγει εμπορεύματα. Μέχρι την περίοδο αυτή το χαρακτηριστικό ήταν ότι ο χρόνος εργασίας καθοριζόταν από εξωγενείς παράγοντες, (κλιματολογικές συνθήκες, οικογενειακές υποχρεώσεις, οι ανάγκες της πρωτογενούς παραγωγής, η ανατολή και η δύση του ηλίου).

Η τεχνολογία που οδήγησε στην οργάνωση των πρώτων βιομηχανικών μονάδων, απαιτούσε ένταση εργασίας χωρίς απώλειες χρόνου. Έτσι άρχισε να επιβάλλεται το χρονόμετρο, ο επιστάτης και η πειθαρχία στην παραγωγική διαδικασία και στο εργοστάσιο.

Στις αρχές του 20ου αιώνα οι Ταίηλορ και Φορντ έθεσαν τα θεμέλια της σύγχρονης βιομηχανικής κοινωνίας. Η τεχνική γνώση του εργάτη - τεχνίτη κατακερματίζεται σε απλές και στοιχειώδεις κινήσεις έτσι ώστε η συλλογική εργασία να εκλαμβάνεται σαν σύνολο ειδικών χρονομετρημένων καθηκόντων (οριζόντιος καταμερισμός) και στον πλήρη διαχωρισμό των εργασιών σύλληψης και εκτέλεσης (κάθετος καταμερισμός). Στόχος του Τεϋλορικού μοντέλου ήταν η πλήρης ορθολογικοποίηση της ανθρώπινης εργασίας, έτσι ώστε όλη η διαδικασία της παραγωγής να περάσει κάτω από τον εργοδοτικό έλεγχο και να μεγεθυνθεί η παραγωγικότητα.

Στη συνέχεια ο Φορντ επέκτεινε και τελειοποίησε την οργάνωση της εργασίας στη βάση της οικονομίας του χρόνου με την εισαγωγή της αλυσίδας συναρμολόγησης, δημιουργώντας ένα τεχνολογικό μοντέλο με στόχο την μαζική παραγωγή τυποποιημένων προϊόντων. Πρόκειται για ένα μοντέλο που στηρίζεται στις οικονομίες κλίμακας ως μέσο μείωσης του κόστους παραγωγής.

Η ανάπτυξη του Τεϋλορισμού τη δεκαετία του 1920 προκάλεσε πράγματι εντυπωσιακή αύξηση της παραγωγικότητας η οποία αυξήθηκε με τριπλάσιους ρυθμούς απ' ότι τον 19^ο αιώνα με ρυθμό 6% ετησίως δημιουργώντας όμως υπερπαραγωγή προϊόντων. Η μαζική παραγωγή όμως προϋποθέτει και την μαζική κατανάλωση. Έτσι ο ίδιος ο Φορντ προχώρησε σε διπλασιασμό των μισθών ενισχύοντας έτσι την ζήτηση, μέσω της αύξησης της αγοραστικής δύναμης.

Επίσης, εκτοπίστηκε από την παραγωγή ο εργατής τεχνίτης των μικρών βιοτεχνικών μονάδων του 19ου αιώνα και ταυτόχρονα υπήρξε μαζική εισροή ανειδίκευτων εργατών που προέρχονταν από τον αγροτικό τομέα και τους μετανάστες και άνοιξε ο δρόμος στην μαζική παραγωγή στην μαζική κατανάλωση και κυρίως στην αύξηση της απασχόλησης. Το όλο εγχείρημα θα ολοκληρωθεί αργότερα με τις θεσμικές ρυθμίσεις του κεϋνσιανού μοντέλου και την ανάπτυξη του κράτους πρόνοιας.

Ο Κέϋνς αναγνωρίζοντας στην ζήτηση έναν ενεργό ρόλο στην ουσία διαπιστώνει ότι δεν αρκεί να λειτουργούν οι μηχανισμοί της αγοράς αλλά προϋποθέτει την αναγνώριση από την μεριά του κράτους της ανταγωνιστικής σχέσης ανάμεσα στο κεφάλαιο και την εργασία και την υιοθέτηση σειράς μέτρων που θα λύνουν αυτή την αντίθεση ευνοϊκά για το κεφάλαιο. Αναγνωρίζεται δηλαδή η ανταγωνιστική σχέση κεφαλαίου - εργασίας και νομιμοποιείται μέσα από ένα σύνολο θεσμικών παρεμβάσεων του κράτους.

Έτσι θεσπίστηκε η συλλογική διαπραγμάτευση, η διαπραγμάτευση όχι σε ατομικό επίπεδο αλλά μεταξύ εργοδότη και συνδικάτου και καθιερώθηκε ο κατώτερος μισθός.

Ταυτόχρονα αναπτύσσεται το κράτος πρόνοιας με την θεσμοθέτηση της κοινωνικής ασφάλισης αλλά και συστημάτων προστασίας των ανέργων. Οι ρυθμίσεις αυτές θα ολοκληρωθούν μέσω της ενεργητικής συμμετοχής του κράτους στην διαχείριση του χρήματος και την διατήρηση του επιπέδου απασχόλησης και κατανάλωσης χρησιμοποιώντας την αύξηση των κρατικών δαπανών.

Όμως από τις αρχές της δεκαετίας του 1970 το υφιστάμενο μοντέλο ανάπτυξης και η κεϋνσιανή ρύθμιση μπήκαν σε βαθιά κρίση αφού διένυσαν έναν πλήρη κύκλο σχεδόν επί 30 χρόνια σε μεγαλύτερο μέρος των χωρών μελών του ΟΟΣΑ. Η κατάρρευση των ισορροπιών του συστήματος ήταν αποτέλεσμα ενός συνδυασμού που περιείχε:

α) Την αύξηση της δύναμης των συνδικάτων με αποτέλεσμα την επιβάρυνση του κόστους παραγωγής.

β) Την αδυναμία να καλύψει διαφοροποιήσεις στην ζήτηση λόγω υψηλού κόστους που συνεπάγονταν αλλαγές στην γραμμή παραγωγής.

γ) Την αποδιάρθρωση της εθνικής οικονομικής ανάπτυξης λόγω της διεθνοποίησης της παραγωγής.

2.5 Διαφορά ανεργίας και απασχόλησης

Η δυσκολία μέτρησης της ανεργίας οφείλεται στο ότι μεγάλα τμήματα του πληθυσμού βρίσκονται σε ενδιάμεσες καταστάσεις, μεταξύ εργασίας, ανενεργού πληθυσμού (αδράνειας) και ανεργίας. Η ταυτοποίηση αυτών των κατηγοριών και η κατανόηση των λειτουργιών τους εντός της αγοράς είναι πιο χρήσιμη από το να αγνοηθεί η ύπαρξή τους, θέτοντας αυθαίρετα όρια.

Η έννοια της εργασίας είναι πρακτικά συνδεδεμένη με την κάλυψη συγκεκριμένης θέσεως εργασίας, κάλυψη συνεχή, με πλήρες ωράριο σύμφωνα με τους κανονισμούς της συγκεκριμένης χώρας. Η παραπάνω θεώρηση μπορεί να διαφοροποιηθεί κατά δύο τρόπους: η εργασία εκτελείται σε πλήρες ωράριο, αλλά όχι συνεχώς (εποχιακή εργασία, προσωρινή εργασία) ή η εργασία εκτελείται με μειωμένο ωράριο, συγκριτικά με το θεωρούμενο κανονικό ωράριο για τη χώρα. Είναι σημαντικό να καθοριστεί κατά πόσο από πλευράς εργαζόμενου η κατάσταση που βρίσκεται είναι ηθελημένη ή όχι. Στην πρώτη περίπτωση, το άτομο βρίσκεται μεταξύ εργασίας και ανενεργούς καταστάσεως, ενώ στη δεύτερη, μεταξύ εργασίας και ανεργίας.

Η άλλη μορφή, εμφανώς μη ηθελημένη εργασίας με μειωμένο ωράριο, είναι η μερική ανεργία, δηλαδή, η ελάττωση της κανονικής διάρκειας εργασίας για κάποια θέση πλήρους ωραρίου. Ο παραπάνω μηχανισμός υιοθετείται συχνά για να αντιμετωπιστούν οι διακυμάνσεις του επιπέδου απασχόλησης. Πρόκειται για προσπάθεια αποφυγής ή επιβράδυνσης συλλογικών απολύσεων εξαιτίας διαρκούς οικονομικής υφέσεως.

Ο ορισμός της ανεργίας που χρησιμοποιείται στις στατιστικές απαιτεί όχι μόνο ο ενδιαφερόμενος να αναζητεί εργασία, αλλά να είναι και διαθέσιμος για εργασία. Αυτός ο περιοριστικός ορισμός έχει ως αποτέλεσμα την ελάφρυνση των στατιστικών ανεργίας και τη μεταφορά των ατόμων στον ανενεργό πληθυσμό με διάφορους πλασματικούς τρόπους. Η ύπαρξη δραστηριοτήτων, που διαφεύγουν των επίσημων κανονισμών και εγγραφών, αποτελεί κοινό χαρακτηριστικό όλων των κοινωνικών συστημάτων. Στην περίπτωση των βιομηχανικών κοινωνιών, η κρίση ευνόησε την ανάπτυξη της παραοικονομίας (ή παράλληλης ή παράνομης ή υπόγειας οικονομίας) και της παράνομης εργασίας. Η παράνομη εργασία εντάσσεται στον

ενεργό πληθυσμό και τοποθετείται στους ανέργους ή το μη ενεργό πληθυσμό ανάλογα με τους κανονισμούς της χώρας.

Οι αντιθέσεις και οι αβεβαιότητες στη μέτρηση της ανεργίας δεν αντανακλούν τις μεθοδολογικές ατέλειες. Η κύρια δυσκολία έγκειται στο εύρος των κατηγοριών που ξεφεύγουν από την οριοθέτηση του πληθυσμού μεταξύ ανεργίας, ενεργού και μη ενεργού πληθυσμού.

2.6 Τα αίτια της ανεργίας

Η αναζήτηση των αιτιών ανόδου της ανεργίας έχει αποτελέσει αντικείμενο μελέτης πολλών ερευνητών, αλλά παρόλα αυτά κάποια, κοινά αποδεκτή παραδοχή δεν υπάρχει. Πολλοί υποστηρίζουν πως η άνοδος της οφείλεται στην ανοδική τάση του φυσικού ποσοστού της ανεργίας. Δηλαδή, του ποσοστού εκείνου πέρα από το οποίο κάθε προσπάθεια για μείωση της ανεργίας δύναται να οδηγήσει σε αύξηση του πληθωρισμού. Ο Paul Krugman (1994) υποστηρίζει πως σημαντικό ρόλο παίζει η τεχνολογία η οποία έχει αναβαθμίσει τη ζήτηση για εργαζομένους με υψηλές δεξιότητες (skill based technological change), ενώ ταυτόχρονα έχει μειώσει τη ζήτηση για άτομα με χαμηλό επίπεδο δεξιοτήτων. Ο αντίκτυπος όμως του φαινομένου αυτού είναι διαφορετικός σε ΗΠΑ και Ευρώπη. Στις ΗΠΑ όπου η αγορά κινείται ελεύθερα χωρίς περιορισμούς το φαινόμενο αυτό έχει οδηγήσει σε αυξημένη ανισότητα αφού οι εργαζόμενοι των οποίων οι δεξιότητες έχουν απαξιωθεί αναγκάζονται να δεχθούν εργασίες με χαμηλούς μισθούς. Από την άλλη, στην Ευρώπη όπου τα συστήματα κοινωνικής πρόνοιας είναι περισσότερο γενναιόδωρα, τα ίδια άτομα δεν δέχονται να υποστούν μείωση του μισθού τους και λόγω των προνομίων (welfare benefits) βλέπουν την ανεργία ελκυστική. Ωστόσο, η άποψη αυτή έχει βρει πολλούς επικριτές (Jackman et al. 1997).

2.7 Συνέπειες ανεργίας

Η ανεργία έχει τρεις βασικές συνέπειες:

1. Προκαλεί απώλεια παραγωγικών δυνάμεων, δηλαδή της εργασίας των ανέργων, η οποία θα μπορούσε να χρησιμοποιηθεί στην παραγωγική διαδικασία.
2. Σημαίνει απώλεια εισοδήματος για τον άνεργο και την οικογένεια του.
3. Επιβαρύνει τον κρατικό προϋπολογισμό, λόγω της παροχής των επιδομάτων ανεργίας προς τους άνεργους.

Φυσικά οι συνέπειες της ανεργίας είναι ευρύτερες, γιατί η κατάσταση της ανεργίας μπορεί να είναι εξαιρετικά επώδυνη για τον άνεργο και την οικογένεια του αφού, εκτός από την έλλειψη εισοδήματος, μειώνει την κοινωνική θέση, δημιουργεί προβλήματα αυτοσεβασμού, οικογενειακών τριβών κ.α. Επίσης η ανεργία ωθεί πολλά άτομα, οικογένειες ολόκληρες, στην εξαθλίωση και στο κοινωνικό περιθώριο γιατί χάνουν τη δυνατότητα να αποκτούν νέες δεξιότητες, να μπορούν να ενταχθούν ξανά στην παραγωγή όταν αυξηθεί και πάλι η ζήτηση εργασίας.

Το βασικότερο ίσως είναι ότι χάνουν τη δυνατότητα να λειτουργούν κοινωνικά. Έτσι λοιπόν, καταστρέφεται η παραγωγική δύναμη μελλοντικών γενεών εργατών οι οποίοι απομακρύνονται από την αγορά εργασίας και την παραγωγή σε τέτοιο βαθμό που στην επόμενη περίοδο ανάπτυξης, η οικονομία καταλήγει να πάσχει από έλλειψη εργατικών χεριών την ίδια στιγμή που πολλά άτομα είναι άνεργα.

Η μακροχρόνια ανεργία θεωρείται ευρέως ως η βασική αιτία της φτώχειας.

2.8 Φυσικό ποσοστό ανεργίας (NAIRU)

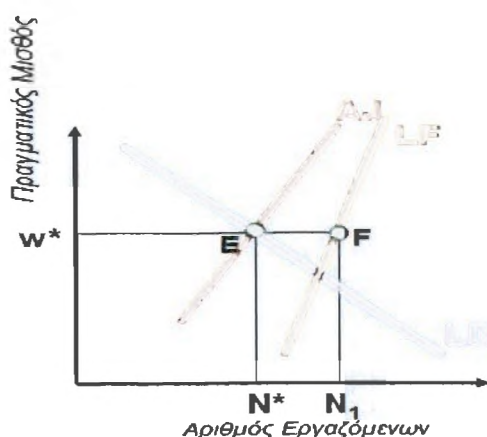
Η ανεργία τριβής και η διαρθρωτική ανεργία αποτελούν το φυσικό ποσοστό ανεργίας, το οποίο η φύση, η λειτουργία και οι θεσμοί της οικονομίας επιβάλλουν. Πρόκειται για το ποσοστό ανεργίας που συνήθως υπάρχει σε μια οικονομία, γύρω από το οποίο διακυμαίνεται το ποσοστό ανεργίας. Το φυσικό ποσοστό ανεργίας εντάσσεται στην «μακροχρόνια» ανεργία, δεδομένου ότι δεν εξαλείφεται διαχρονικά, αλλά αντίθετα εμφανίζεται σε μακροχρόνια διαστήματα. Η ανεργία σε μια οικονομία μπορεί να είναι μεγαλύτερη από το φυσικό ποσοστό, όταν λόγω έλλειψης επαρκούς ζήτησης, η παραγωγή προϊόντος μειώνεται κάτω από το επίπεδο πλήρους απασχόλησης, και έτσι προκαλείται μείωση της απασχόλησης του εργατικού δυναμικού. Η διαφορά μεταξύ της ανεργίας και του φυσικού ποσοστού ανεργίας αποτελεί την προαναφερθείσα κυκλική ανεργία ή ανεργία λόγω ανεπαρκούς συνολικής ζήτησης.

Το φυσικό ποσοστό ανεργίας διαφέρει από χώρα σε χώρα ή ακόμα και στην ίδια χώρα, εφόσον μεταβληθούν ορισμένοι παράγοντες. Η μέγιστη ποσότητα προϊόντος που παράγει κάθε οικονομία είναι το λεγόμενο προϊόν πλήρους απασχόλησης, το οποίο για να υπολογιστεί παίζει πολύ σημαντικό ρόλο το φυσικό ποσοστό ανεργίας.

Το NAIRU μπορεί να επηρεαστεί από παρεμβάσεις πολιτικής και κυκλικούς παράγοντες, μια σχετικά αξιόπιστη εκτίμηση του μπορεί να εξαχθεί από μια εξίσωση τιμών ανοιγμένης μορφής που συνδέει τον πληθωρισμό με τις ανισορροπίες στην αγορά εργασίας και η γνώση των αποκλίσεων μεταξύ τρέχουσας ανεργίας και NAIRU δίδει ένα μέτρο των πληθωριστικών πιέσεων που μπορούν να προέλθουν από την αγορά εργασίας σ' ένα χρονικό ορίζοντα εντός του οποίου οι παρεμβάσεις πολιτικής μπορούν να αποβούν αποτελεσματικές.

Να επισημάνουμε ότι το φυσικό ποσοστό ανεργίας και το NAIRU θεωρητικά διαφοροποιούνται, δηλαδή ως «φυσικό ποσοστό ανεργίας» θεωρείται εκείνο το τμήμα της συνολικής ανεργίας που καθορίζεται από διαρθρωτικούς και θεσμικούς παράγοντες και δεν μπορεί να επηρεαστεί μόνιμα από την ασκούμενη πολιτική μακροοικονομική. Αντίθετα το NAIRU μπορεί να επηρεαστεί από παρεμβάσεις πολιτικής και κυκλικούς παράγοντες και βραχυχρόνια μπορεί να αποκλίνει το «φυσικό ποσοστό ανεργίας».

Γράφημα 1: φυσικό ποσοστό ανεργίας

Το παραπάνω διάγραμμα μας παρουσιάζει το φυσικό ποσοστό της ανεργίας. Στον άξονα Y υπάρχει ο πραγματικός μισθός και στον άξονα X ο αριθμός των εργαζομένων.

Η ευθεία LD αποτελεί την ευθεία ζήτησης εργασίας.

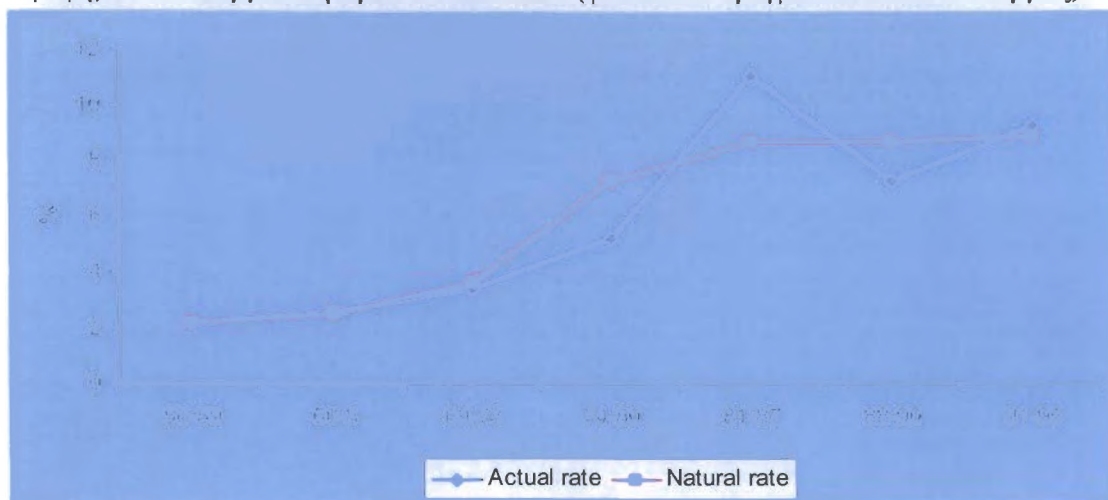
Η ευθεία LF αποτελεί την ευθεία εργατικού δυναμικού.

Και τέλος, η ευθεία AJ αποτελεί την ευθεία των διαθέσιμων για εργασία.

Η ευθεία των διαθέσιμων για εργασία AJ είναι αριστερά της ευθείας του εργατικού δυναμικού LF διότι μερικά μέλη του εργατικού δυναμικού αλλάζουν εργασία άλλοι περιμένουν για κάποια προσφορά κτλ.

Το σημείο στο συγκεκριμένο διάγραμμα που υπάρχει ισορροπία είναι στο w^* και στο N^* στο σημείο E δηλαδή. Η απόσταση από το E έως το F είναι το φυσικό ποσοστό της ανεργίας.

Γράφημα 2: Η ανεργία στη Βρετανία 1965-1995 (φυσικό και πραγματικό ποσοστό ανεργίας)

Πηγή: ΕΣΥΕ

Στο παραπάνω διάγραμμα παρουσιάζεται η ανεργία στην Βρετανία για τα έτη από το 1965 έως και το 1995. Παρουσιάζονται βέβαια ποσοστά και για το φυσικό (natural rate) και για το πραγματικό (actual rate) ποσοστό ανεργίας.

Φυσικό ποσοστό ανεργίας είναι η ανεργία που συνήθως υπάρχει στην οικονομία και δεν περιορίζεται ακόμη και μακροχρόνια.

Έτη 1956-1959 : Το φυσικό και το πραγματικό ποσοστό ανεργίας κατέχουν το ίδιο ποσοστό 2,2% .

Έτη 1960-1968 : Το φυσικό και το πραγματικό ποσοστό ανεργίας κατέχουν σχεδόν το ίδιο, έχουμε πραγματικό ποσοστό 2,6% και φυσικό ποσοστό 2,5%.

Έτη 1969-1973 : Το φυσικό ποσοστό 3,6% είναι και το πραγματικό ποσοστό ανεργίας είναι 3,4% .

Έτη 1974-1980 : Το φυσικό ποσοστό είναι 5,2% και το πραγματικό ποσοστό ανεργίας είναι 7,3% .

Έτη 1981-1987 : Το φυσικό ποσοστό είναι 8,7% και το πραγματικό ποσοστό ανεργίας είναι 11,1%.

Έτη 1988-1990 : Το φυσικό ποσοστό είναι 7,3% και το πραγματικό ποσοστό ανεργίας κατέχει ποσοστό 8,7% .

Έτη 1991-1995 : Το φυσικό ποσοστό κατέχει ποσοστό 8,9% και το πραγματικό ποσοστό ανεργίας κατέχει ποσοστό 9,3%.

2.9 Ροές στην αγορά εργασίας

Η αξιοποίηση πληροφοριών για τις ροές του εργατικού δυναμικού στα πλαίσια ενός εναλλακτικού περιγραφικού πλαισίου της αγοράς εργασίας έχει ήδη κάποια παράδοση κυρίως στις ΗΠΑ, αλλά και σε αρκετές ευρωπαϊκές χώρες. Τα τελευταία χρόνια, η μελέτη των ροών στην αγορά εργασίας αξιοποιείται στα πλαίσια συγκριτικών μελετών για (εθνικές) αγορές εργασίας, ενώ φαίνεται ότι το ποσοστό της μακροχρόνιας ανεργίας είναι αντιστρόφως ανάλογο με την κινητικότητα που επιδεικνύει το εργατικό δυναμικό σε μια συγκεκριμένη αγορά εργασίας.

Η αύξηση του ποσοστού ανεργίας ενδέχεται να συνδέεται με μια μεταβολή στη συχνότητα απώλειας της απασχόλησης. Αλλά το ποσοστό της ανεργίας μπορεί να έχει μεταβληθεί και για άλλους λόγους. Το ποσοστό ανεργίας μπορεί να αυξηθεί αν, για παράδειγμα, τα άτομα αντιμετώπισαν αυξημένες δυσκολίες στην εξασφάλιση απασχόλησης και χρειάστηκε να παραμείνουν σε κατάσταση ανεργίας για μεγαλύτερα χρονικά διαστήματα. Η μελέτη των ροών στην αγορά εργασίας, εξετάζοντας τις μετακινήσεις των ατόμων ανάμεσα στην απασχόληση, την ανεργία και την οικονομική αδράνεια, μπορεί να προσφέρει χρήσιμες πληροφορίες για το σχεδιασμό μέτρων καταπολέμησης της ανεργίας.

Πληροφορίες για τις ροές του εργατικού δυναμικού παρέχονται από τις <<Έρευνες Εργατικού Δυναμικού>> της ΕΣΥΕ .

Οι <<Έρευνες Εργατικού Δυναμικού>> ταξινομούν τα άτομα σε τρεις αποκλειόμενες κατηγορίες : στους απασχολούμενους, στους άνεργους και στους εκτός εργατικού δυναμικού. Τα άτομα μεταβάλλουν συχνά τη θέση τους ανάμεσα στις τρεις αυτές κατηγορίες, ανάλογα με την κατάσταση που επικρατεί στην αγορά εργασίας. Από τις εννέα δυνατές μετακινήσεις ανάμεσα στην απασχόληση, την ανεργία και την οικονομική αδράνεια, οι επόμενες έξι παρουσιάζουν ιδιαίτερο ενδιαφέρον και για το λόγο αυτό παρουσιάζονται εν συντομία παρακάτω.

1. Η ροή από την οικονομική αδράνεια στην απασχόληση αντανακλά τα άτομα που κατά το προηγούμενο έτος κατατάχτηκαν στους εκτός εργατικού δυναμικού και κατά το τρέχον έτος εντάχθηκαν στην απασχόληση. Το μέγεθος αυτής της ροής εξαρτάται τόσο από τις αποφάσεις των ατόμων σχετικά με τη συμμετοχή τους ή μη στο εργατικό δυναμικό όσο και από τις συνθήκες που επικρατούν στην αγορά εργασίας, δηλαδή από τις προοπτικές απασχόλησης.

2. Η ροή από την οικονομική αδράνεια στην ανεργία αντιπροσωπεύει άτομα ανενεργά κατά το προηγούμενο έτος και άνεργα κατά το τρέχον έτος. Τα άτομα αυτά ενδέχεται να προέρχονται από την εκπαίδευση ή να έχουν ολοκληρώσει πρόσφατα τη στρατιωτική τους θητεία. Ενδέχεται όμως να προέρχονται και από τις τάξεις των συνταξιούχων ή των νοικοκυρών που για κάποιο λόγο αποφάσισαν να αναζητήσουν απασχόληση.

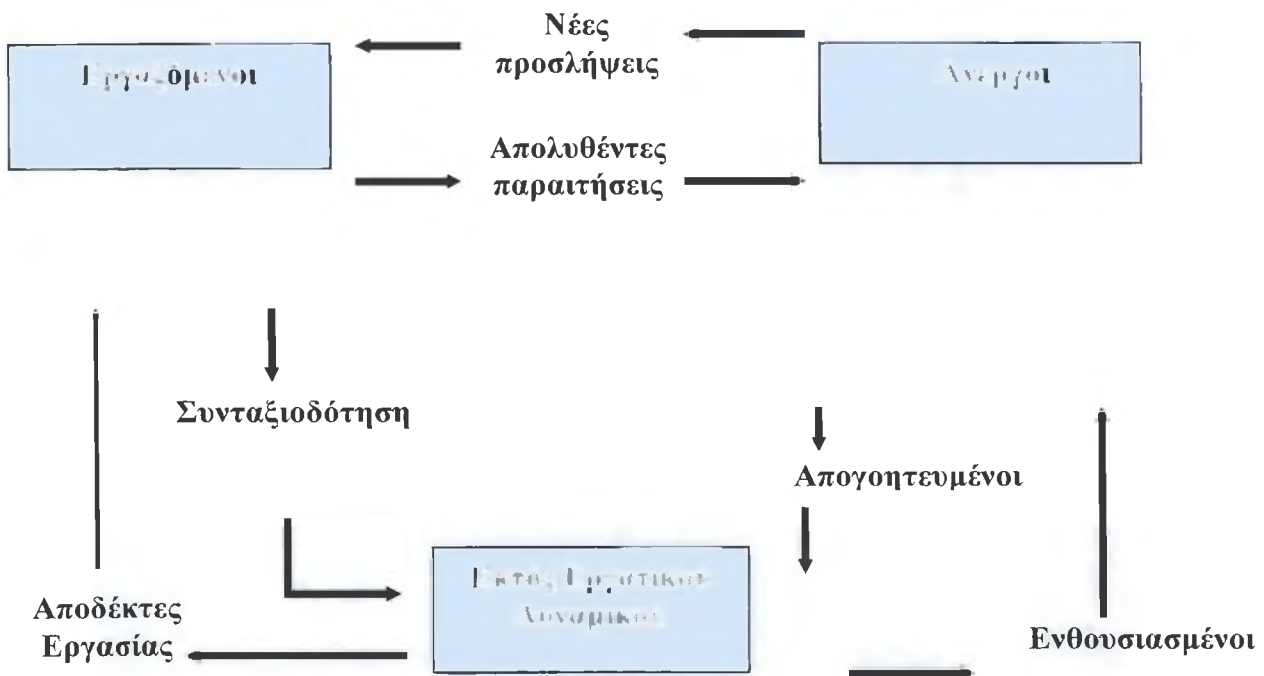
3. Η ροή από την από την απασχόληση στην ανεργία αντανακλά τον αριθμό των ατόμων που δεν απασχολούνται πλέον, είτε γιατί αποχώρησαν οικειοθελώς από τη δουλειά τους είτε γιατί απολύθηκαν από αυτή, αλλά που ωστόσο παραμένουν στο εργατικό δυναμικό. Το μέγεθος αυτής της ροής αυτής επηρεάζεται από θεσμικούς παράγοντες, όπως οι ισχύουσες διατάξεις για την προστασία της απασχόλησης. Γενικά, όμως, αυξάνεται κατά τις περιόδους οικονομικής ύφεσης.

4. Η ροή από την απασχόληση στην οικονομική αδράνεια περιλαμβάνει κυρίως τα άτομα που συνταξιοδοτούνται. Ανάμεσα στα άτομα αυτής της ομάδας, όμως, πρέπει να περιλαμβάνονται και άλλες περιπτώσεις, όπως για παράδειγμα οι φοιτητές και σπουδαστές που εγκαταλείπουν κάποια πρόσκαιρη απασχόληση για να επανέλθουν στην εκπαίδευση ή ώριμα ηλικιακά άτομα που απώλεσαν την απασχόληση τους και εκτίμησαν ότι οι προοπτικές για την αναζήτηση είναι φτωχές. Όπως η ροή από την απασχόληση στην ανεργία, έτσι και η ροή από την απασχόληση στην οικονομική αδράνεια επηρεάζεται από θεσμικές διατάξεις (χρονικά όρια συνταξιοδότησης, ύψος συντάξεων κλπ.).

5. Η ροή από την ανεργία στην απασχόληση αφορά άτομα που κατά τη διάρκεια του έτους μετακινήθηκαν από την αναζήτηση απασχόλησης στην κατοχή κάποιας θέσης εργασίας. Το μέγεθος αυτής της ροής εξαρτάται από τη ζήτηση εργασίας, ενώ δεν είναι βέβαιο ότι μειώνεται σε περιόδους ύφεσης.

6. Η ροή από της ανεργία στην οικονομική αδράνεια αφορά τα άτομα που αποφάσισαν για κάποιο προσωπικό ή οικονομικό λόγο να εξέλθουν από το εργατικό δυναμικό. Η ροή αυτή είναι σημαντική ως δείκτης ευρωστίας της αγοράς εργασίας, καθώς θεωρείται ότι περιλαμβάνει και τους <<αποθαρρημένους>> εργαζόμενους, τα άτομα δηλαδή που θα ήθελαν να εργάζονται αλλά θεωρούν ότι είναι ανώφελο να αναζητήσουν απασχόληση. Ο αριθμός των αποθαρρημένων εργαζομένων εξαρτάται από τις μεταβολές της ζήτησης εργασίας. Σε περιόδους οικονομικής μεγέθυνσης και πτώσης του ποσοστού ανεργίας, η ομάδα αυτή μειώνεται σε μέγεθος.

Ροές στην αγορά εργασίας σχηματικά

2.10 Κευνσιανή προσέγγιση ανεργίας

Η Κευνσιακή ανεργία ακολουθεί τις μεταπτώσεις της οικονομικής δραστηριότητας. Προέρχεται από την πτώση της οικονομικής δραστηριότητας στις φάσεις της ύφεσης του οικονομικού κύκλου είναι μικρή σε περιόδους αυξημένης δραστηριότητας, ενώ αυξάνει όσο η οικονομική δραστηριότητα επιβραδύνεται. Το επίπεδο του εσωτερικού προϊόντος καθορίζει πρακτικά τις ανάγκες σε εργατικά χέρια σε μια δεδομένη στιγμή. Κάθε επιβράδυνση της παραγωγής ελαττώνει τις ανάγκες της οικονομίας για εργασία για το δεδομένο ύψος μισθών, οι επιχειρήσεις ζητούν λιγότερη εργασία. Η ελάττωση της ζήτησης εργασίας ακολουθείται από ελάττωση της διάρκειας εργασίας, από απολύσεις, από μη ανανέωση συμβολαίων εργασίας και συνεπώς και αύξηση της ανεργίας.

Η κευνσιανή προσέγγιση πιστεύει ότι η λύση του προβλήματος βρίσκεται στο επίπεδο της συνολικής ζήτησης και αμφισβητεί τη θεώρηση ότι υπεύθυνη για την ανεργία είναι η ανελαστικότητα των μισθών και η πτώση τους αρκεί για την απορρόφηση της ανεργίας. Αμφισβητούν τους κλασσικούς σε δύο σημεία : α) από τη μία η ανελαστικότητα των μισθών μπορεί να αποτελέσει επιδίωξη των ίδιων των επιχειρήσεων β) ενώ από την άλλη, η πτώση των μισθών δεν αρκεί για την απορρόφηση της ανεργίας.

Ακόμη και αν είχαμε πτώση των μισθών δεν θα είχαμε πτώση της ανεργίας. Η πτώση των μισθών δεν παρακινεί μόνο τη ζήτηση εργασίας αλλά έχει επίσης αρνητικές επιπτώσεις στην ενεργό ζήτηση. Κατά συνέπεια εάν οι επιχειρήσεις αντιδρούσαν σε μείωση της ζήτησης και της παραγωγής με γενική πτώση των μισθών, θα ακολουθούσε αισθητή μείωση των καταναλωτικών δαπανών. Αυτό θα ανάγκαζε τις επιχειρήσεις παραγωγής καταναλωτικών αγαθών να ελαττώσουν ακόμη περισσότερο την παραγωγή και τη ζήτηση εργασίας, επιβαρύνοντας κατά συνέπεια την ύφεση και την ανεργία. Νέα πτώση μισθών θα ήταν αναγκαία για να επέλθει ισορροπία στην αγορά εργασίας.

2.11 Κλασική προσέγγιση ανεργίας

Θεωρώντας ότι και η αγορά εργασίας όπως και αγορά αγαθών διέπονται από τους νόμους της προσφοράς και της ζήτησης, συνεπάγεται ότι η προσφορά εργασίας από τα άτομα βρίσκεται σε θετική συσχέτιση με τον πραγματικό μισθό, ενώ η ζήτηση εργασίας από τις επιχειρήσεις, αντιθέτως, βρίσκεται σε αρνητική με τον πραγματικό μισθό. Η ελεύθερη παραλαβή προσφοράς και ζήτησης για κάθε τύπο εργασίας καθορίζει ένα μισθό ισορροπίας: εκείνον για τον οποίο η προσφορά ισούται με τη ζήτηση.

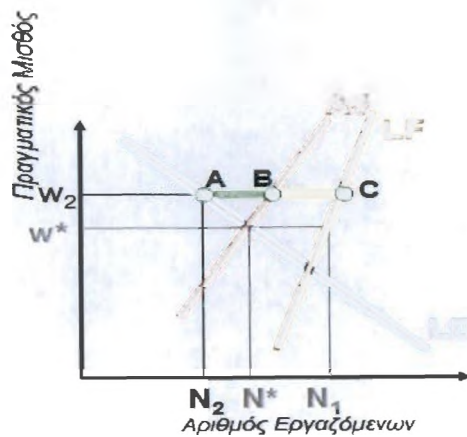
Η ισορροπία αντανακλά τη μέγιστη ικανοποίηση για την επιχείρηση η οποία προσλαμβάνει εργαζομένους, έως ότου η οριακή παραγωγικότητα τους εξισωθεί με τον τρέχοντα μισθό και για τον εργαζόμενο έως ότου η αγοραστική δύναμη της αμοιβής του ανταμείβει την προσπάθειά του. Εάν η αγορά εργασίας είναι εντελώς ανταγωνιστική και ελεύθερη από κάθε ρυθμιστικό εμπόδιο, η ελεύθερη διαπραγμάτευση των μισθών έχει επιτευχθεί ισορροπία μεταξύ προσφοράς και ζήτησης.

Σε αυτές τις περιπτώσεις η οικονομία που αντιμετωπίζει πτώση του επιπέδου της δραστηριότητας της, δεν πρέπει να γνωρίζει ανεργία διαρκείας. Η ελάττωση της δραστηριότητας των επιχειρήσεων τις οδηγεί να μειώνουν τη ζήτηση εργασίας. Η πτώση της ζήτησης εργασίας οδηγεί σε πτώση μισθών μέχρι να αποκατασταθεί η ισορροπία.

Ο ανταγωνισμός μεταξύ των εργαζομένων για την κάλυψη των διαθέσιμων θέσεων τους οδηγεί να αποδεχτούν πτώση μισθού. Εάν οι μισθοί είναι πλήρως ελαστικοί, η προσαρμογή τους συνεχίζεται μέχρι την ισορροπία μεταξύ προσφοράς και ζήτησης εργασίας. Κατά συνέπεια μετά τη νέα ισορροπία δεν θα υπάρχουν άνεργοι.

Σύμφωνα όμως με την κλασική προσέγγιση η ανεργία εξακολουθεί γιατί υπάρχουν κανονισμοί και ρυθμίσεις που εμποδίζουν την ελεύθερη διαπραγμάτευση των μισθών. Η δύναμη των συνδικάτων, η καθιέρωση ενός ελαστικού μισθού, οι συλλογικές συμβάσεις και γενικά το δίκαιο εργασίας περιορίζουν τις δυνατότητες στιγμιαίας προσαρμογής των μισθών. Κατ' αυτούς η ανελαστικότητα των μισθών είναι η πρωταρχική αιτία της ανεργίας. Μη μπορώντας να διαπραγματευτούν τους μισθούς τους, οι επιχειρήσεις επιλέγουν την προσαρμογή των θέσεων εργασίας για να ανταπεξέλθουν της ύφεσης

Γράφημα 3: κλασική ανεργία

Το παραπάνω διάγραμμα μας παρουσιάζει την κλασική ανεργία. Στον άξονα Y υπάρχει ο πραγματικός μισθός και στον άξονα X ο αριθμός των εργαζομένων.

Η ευθεία LD αποτελεί την ευθεία ζήτησης εργασίας.

Η ευθεία LF αποτελεί την ευθεία εργατικού δυναμικού.

Και τέλος, η ευθεία AJ αποτελεί την ευθεία των διαθέσιμων για εργασία.

Ας υποθέσουμε λοιπόν ότι τα εργατικά συνδικάτα πετυχαίνουν μισθό w_2 . Ισορροπία είναι το A. Και η ανεργία είναι AC. Όπου BC είναι θεμιτή και AB αθέμιτη. Άρα από τη στιγμή που αυτή η ανεργία αντικατοπτρίζει τις συνειδητές αποφάσεις των συνδικάτων, αποτελεί θεμιτή ανεργία.

2.12 Η ανεργία στις ΗΠΑ, ΕΕ και Ελλάδα

Σε αυτή την ενότητα παρουσιάζουμε την διαχρονική πορεία του ποσοστού ανεργίας για τις ΗΠΑ, την Ελλάδα και την Ευρωπαϊκή Ένωση.

2.12.1 Ανεργία στις ΗΠΑ

Στο γράφημα 1 βλέπουμε την πορεία της ανεργίας κατά την χρονική περίοδο 1960-2008.

Γράφημα 4: Ποσοστό ανεργίας στις ΗΠΑ

Πηγή: Eurostat

Στο παραπάνω γράφημα παρατηρούμε ότι η ανεργία στις ΗΠΑ αυξομειώνεται. Αρχικά, βλέπουμε ότι μέχρι το 1983 η ανεργία αυξάνεται σταδιακά ενώ από το 1984 και μετά αρχίζει να μειώνεται και να έχει μία άνοδο για λίγο χρονικό διάστημα το 1992, ενώ από το 1993 μέχρι το 2000 να μειώνεται ξανά. Τέλος μειώθηκε μέχρι το 2006 περίπου και από το 2007 και μετά αυξάνεται.

2.12.2 Η ανεργία στην Ε.Ε

Γράφημα 5: Ποσοστό ανεργίας στην Ε.Ε

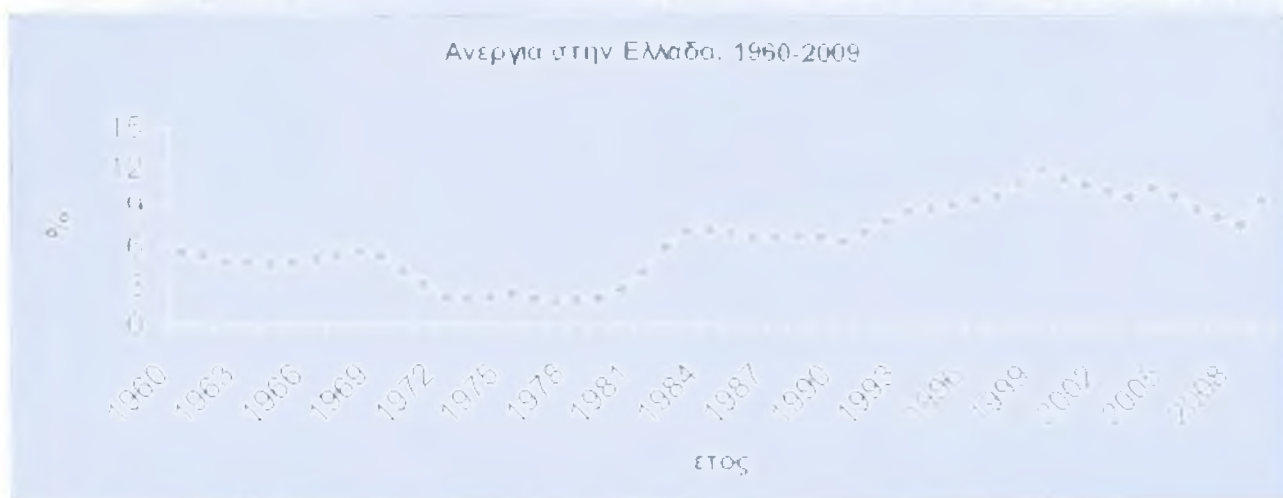
Πηγή : Eurostat

Στο παραπάνω γράφημα παρατηρούμε ότι η ανεργία αυξάνεται μέχρι το 1994. Από το 1995 μέχρι το 2000 μειώνεται. Από το 2001 μέχρι το 2002 είναι σταθερή, το 2003 αυξάνεται κ παραμένει σταθερή μέχρι το 2005. Το 2006 μειώνεται μέχρι το 2007 και παραμένει σταθερό μέχρι το 2008. Τέλος το 2009 παρουσιάζει αύξηση.

2.12.3. Η ανεργία στην Ελλάδα

Στο γράφημα 3 παρατηρούμε αντίστοιχα την πορεία της ανεργίας για την χώρα της Ελλάδας.

Γράφημα 6: Ποσοστό ανεργίας στην Ελλάδα

Πηγή: Eurostat

Στο παραπάνω γράφημα παρατηρούμε ότι η ανεργία αυξάνεται σταδιακά χωρίς να παρουσιάζει μεγάλες αυξομειώσεις. Δηλαδή, μέχρι το 1970 η ανεργία είναι σχεδόν σταθερή, από το 1971 και μετά μειώνεται αρκετά και αυτό έχει διάρκεια μέχρι το 1981. Από το 1982 και μετά αυξάνεται και μέχρι το 1991 είναι σχεδόν σταθερή. Ύστερα από το 1992 και μετά αυξάνεται συνεχόμενα μέχρι το 1999 και μετά παρουσιάζει μία πτώση μέχρι το 2008 συμπεριλαμβανομένης και μιας μικρής ανόδου το 2005. Τέλος από το 2008 και μετά παρουσιάζεται άνοδος της ανεργίας

2.12.4. Ανεργία σε επιλεγμένες χώρες

Γράφημα 7: ποσοστό ανεργίας σε επιλεγμένες χώρες

Πηγή: ΕΣΥΕ

Από το παραπάνω διάγραμμα μπορούμε να πάρουμε στοιχεία για την Ουκρανία, την Ιρλανδία, την Γαλλία, την Ευρώπη και τις Ηνωμένες Πολιτείες Αμερικής για τα έτη 1972, 1982 και 1999. Παρατηρούμε ότι τα έτη 1972 και 1982 η ανεργία έχει παρόμοια διακύμανση ενώ το 1999 έχει τελείως διαφορετική διακύμανση.

Συγκεκριμένα :

Για την Ιρλανδία

- Το έτος 1972 το ποσοστό ανεργίας ήταν 8% περίπου.
- Το 1982 κατείχε ποσοστό περίπου 14%
- Το 1997 κατείχε ποσοστό περίπου 7%

Για την Γαλλία

- Το 1972 το ποσοστό ανεργίας ήταν 3% περίπου.
- Το 1982 κατείχε ποσοστό περίπου 8,5%.
- Το 1999 το ποσοστό ανεργίας ήταν 13% περίπου.

Για την Ευρώπη

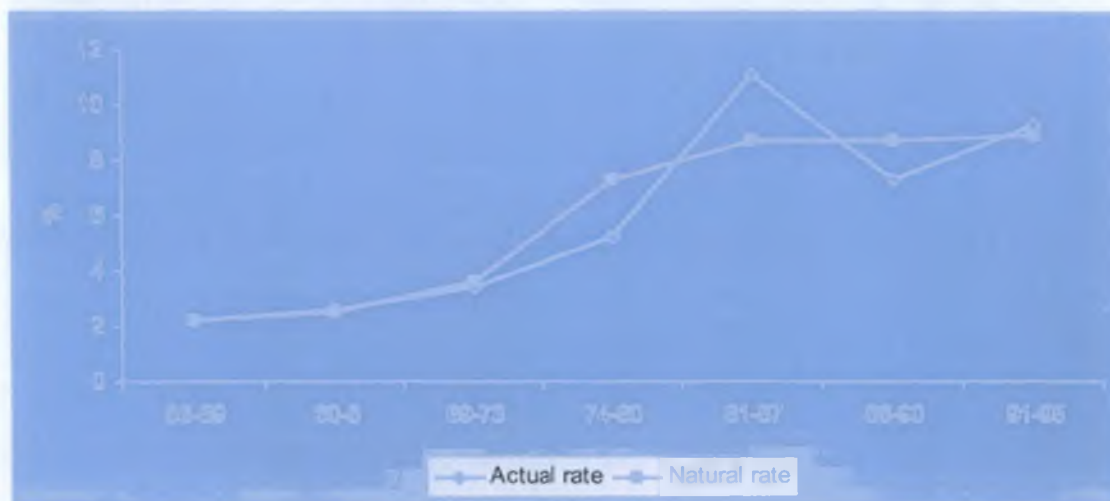
- Το 1972 το ποσοστό ανεργίας ήταν σχεδόν 3%.
- Το 1982 ήταν σχεδόν 10%.
- Το 1999 ήταν περίπου 12%.

Για τις Ηνωμένες Πολιτείες Αμερικής

- Το 1972 το ποσοστό ανεργίας ήταν 6%.
- Το 1982 ήταν σχεδόν 10%.
- Το 1999 ήταν περίπου 4,5%.

2.12.5. Ανεργία στο Ηνωμένο Βασίλειο 1950-1999

Γράφημα 8: ανεργία στο Ηνωμένο Βασίλειο

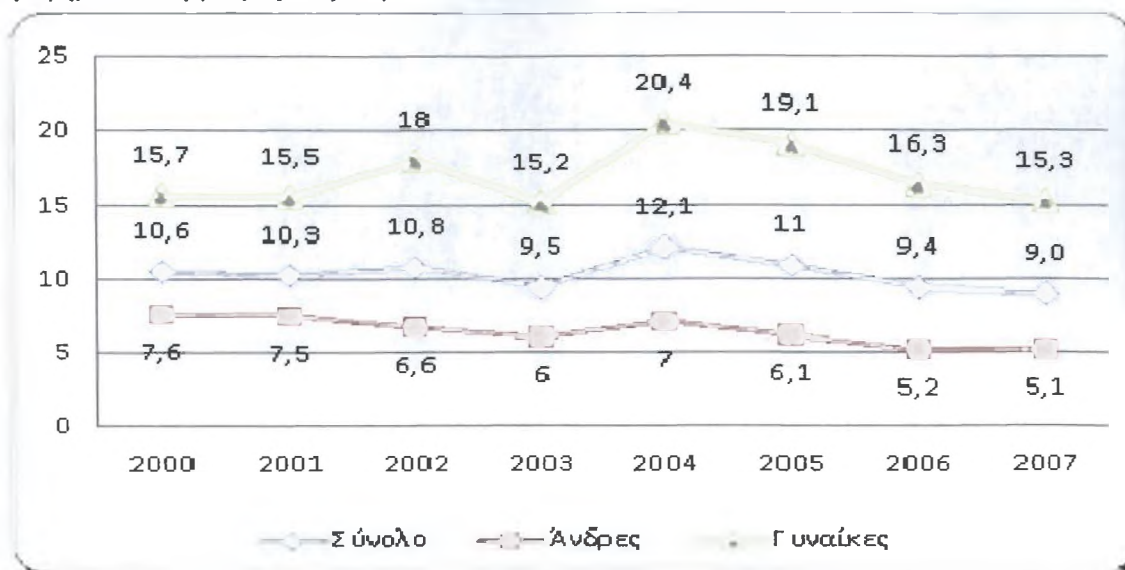
Πηγή: ΕΣΥΕ

Από το παραπάνω διάγραμμα μπορούμε να αποκομίσουμε στοιχεία για την ανεργία που υπάρχει στην ζώνη του Ηνωμένου Βασιλείου για 50 περίπου έτη.

Παρατηρούμε ότι από το 1950 έως το 1967 περίπου το ποσοστό της ανεργίας κυμαίνεται σε ποσοστά 0,5% έως 2% περίοδος όπου υπήρχε μεγάλο μεταναστευτικό κύμα. Από το 1967 και για δέκα χρόνια μετά (1977) το ποσοστό της ανεργίας θα αυξηθεί και θα κατέχει ποσοστό από 2 έως και 4%. Τώρα, περνώντας τα χρόνια από το 1977 έως και το 1983 το ποσοστό αυτό τείνει ολοένα να αυξάνεται αλλά χωρίς να ξεπερνάει το 6 % . Από το 1982 έως και το 1988 αυξάνεται μέχρι και 12% περίπου που αποτελεί το μεγαλύτερο ποσοστό ανεργίας στο διάστημα αυτών των ετών. Ενώ μετά από αυτή την υπερβολική αύξηση παρατηρούμε ότι μέχρι και το 1991 το ποσοστό ανεργίας μειώνεται σχεδόν το διπλάσιο και φτάνει το 6% .Από εκεί και πέρα μέχρι και το 1995 αυξάνεται ξανά σε ίδια περίπου ποσοστά , αλλά μετά το 1995 και μέχρι το 1999 τα ποσοστά συνεχώς μειώνονται έως και 5% περίπου.

2.13 Ανάλυση της ανεργίας στην Ελλάδα

Γράφημα 9: ανεργία με βάση το φύλλο και συνολικά

Πηγή: ΕΣΥΕ

Από το παραπάνω διάγραμμα παρατηρούμε ότι αναφέρεται στο τμήμα της Δυτικής Ελλάδας για τα έτη 2000 έως και το 2007. Η ανεργία που παρουσιάζεται αφορά το σύνολο του πληθυσμού, ξεχωριστά οι άνδρες της περιοχής και αντίστοιχα ποσοστά των γυναικών.

Πιο συγκεκριμένα για το έτος 2000 παρατηρούμε ότι το συνολικό ποσοστό των ανέργων φτάνει το 10,6%, οι άνδρες έχουν ποσοστό ανεργίας 7,6%, αλλά μεγαλύτερο ποσοστό κατέχουν οι γυναίκες για το συγκεκριμένο έτος με ποσοστό 15,7%.

Για το έτος 2001 το συνολικό ποσοστό των ανέργων είναι 10,3% έχει μειωθεί κατά 0,3% από το προηγούμενο έτος, οι άνδρες με ποσοστό 7,5% μικρότερη διαφορά 0,1% από το 2000 και μειωμένο είναι και το ποσοστό των γυναικών για το έτος 2001 με 15,5% μείωση 0,2%.

Όσον αφορά το έτος 2002 το συνολικό ποσοστό για την ανεργία στην Δυτική Ελλάδα αυξήθηκε κατά 0,5% από το προηγούμενο έτος με ποσοστό 10,8%. Οι άνδρες όμως παρά την συνολική αύξηση του ποσοστού έχουν μείωση κατά 0,9% με 6,6%, και οι γυναίκες αυξάνονται αρκετά με ποσοστό 18%.

Το έτος 2003 η ανεργία μειώνεται κατά 1,3% με ποσοστό 9,5%, το ποσοστό των ανδρών συνεχίζει να μειώνεται αυτή την φορά κατά 0,6% με 6% και το ποσοστό των γυναικών παρουσιάζει μια μείωση με ποσοστό 15,2%.

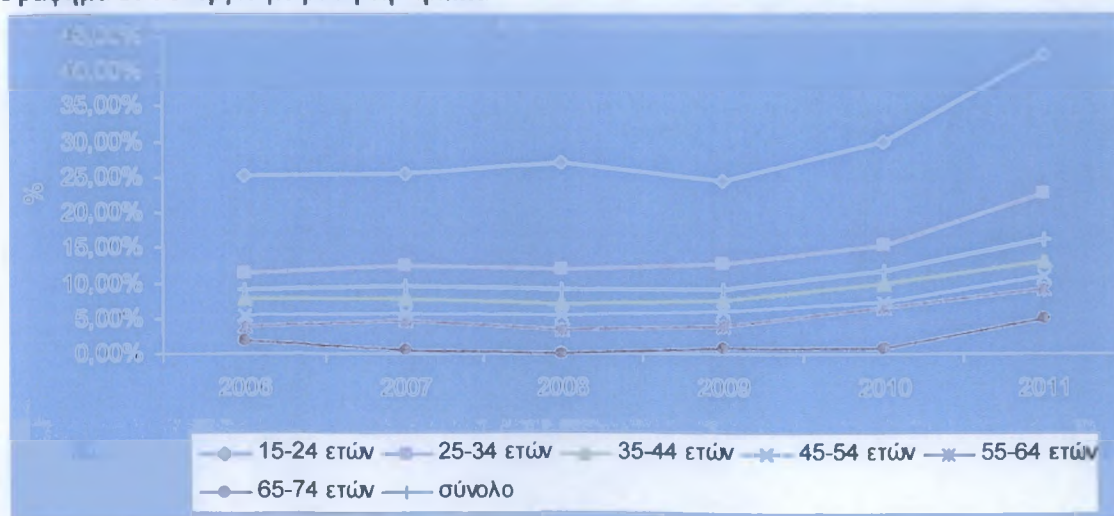
Για το 2004 το συνολικό ποσοστό της ανεργίας αυξάνεται με ποσοστό 12,1%, οι άνδρες αυξάνουν το ποσοστό τους κατά 1% με ποσοστό 7% και οι γυναίκες αυξάνουν σχεδόν κατά 5% το ποσοστό τους σε 20,4%.

Αντίστοιχα το 2005 το συνολικό ποσοστό κατέχει τιμή 11% , το ποσοστό των ανδρών είναι 6,1% και το ποσοστό των γυναικών με 19,1% . Το σύνολο των ποσοστών του έτους έχουν μειωθεί σε μικρά ποσοστά.

Το έτος 2006 το συνολικό ποσοστό ανεργίας μειώνεται με ποσοστό 9,4%, οι άνδρες κατέχουν ποσοστό 5,2% μειωμένο σε σχέση με το προηγούμενο έτος και οι γυναίκες με ποσοστό 16,3%.

Τέλος το 2007 το συνολικό ποσοστό ανεργίας κατέχει ποσοστό 9%, το ποσοστό των ανδρών συνεχίζει να μειώνεται με ποσοστό 5,1% και οι γυναίκες παρουσιάζουν μείωση με ποσοστό 15,3%.

Γράφημα 10 : ανεργία με βάση την ηλικία

Πηγή: Eurostat

Από το παραπάνω διάγραμμα μπορεί να μας γίνει γνωστά τα ποσοστά ανεργίας στην Ελλάδα για τα έτη 2006 έως το 2011.

Το 2006 το ποσοστό ανεργίας ήταν περίπου 10% στο πέρας του έτος υπήρχαν αρκετές διακυμάνσεις τα ποσοστά αυξάνονταν και μειώνονταν μέχρι και το 2007 που το ποσοστό ανεργίας μειώθηκε περίπου στο 8%. Και για το εύρος του 2007 υπήρχαν αρκετές διακυμάνσεις το υψηλότερο ποσοστό ανεργίας κατά το έτος αυτό ήταν 10%. Για το 2008 το ποσοστό ανεργίας ήταν λίγο χαμηλότερο από 8% για το έτος αυτό μπορούμε να πούμε από την γενική εικόνα που έχουμε από το διάγραμμα ότι κατέχει το μικρότερο ποσοστό ανεργίας που φτάνει το 6,5% περίπου. Στην συνέχεια για το 2009 παρατηρούμε ότι το ποσοστό ανεργίας κυμαίνεται περίπου στο 8% ενώ μέχρι το 2010 παρατηρούμε αύξηση μέχρι και 10% όπου είναι το ποσοστό που υπάρχει στις αρχές του 2010. Τέλος το 2011 φτάνει το 14% περίπου και συνεχώς αυξάνεται έως και 16%.

Να επισημανθεί ότι το υψηλότερο ποσοστό ανεργίας αφορά τους νέους και φτάνει το 42,5%.

Αναλυτικότερα :

Για το έτος 2006: στην ηλικιακή ομάδα 15-24 έχουμε ποσοστό 25,3% ανεργίας, 25- 34 το ποσοστό ανεργίας ανέρχεται σε 11,4%, από 35-44 το ποσοστό είναι 7,9%, για 45-54 έχουμε 5,5% , για 55-64 έχουμε ποσοστό 3,9% και για 65-74 έχουμε ποσοστό 1,9%. Τέλος συνολικά έχουμε ποσοστό 9,2% για το συγκεκριμένο έτος.

Για το έτος 2007: στην ηλικιακή ομάδα 15-24 έχουμε ποσοστό 25,6% ανεργίας, 25- 34 το ποσοστό ανεργίας ανέρχεται σε 12,4%, από 35-44 το ποσοστό είναι 7,7%, για 45-54 έχουμε 5,6% , για 55-64 έχουμε ποσοστό 4,6% και για 65-74 έχουμε ποσοστό 0,5%. Τέλος συνολικά έχουμε ποσοστό 9,5% για το συγκεκριμένο έτος.

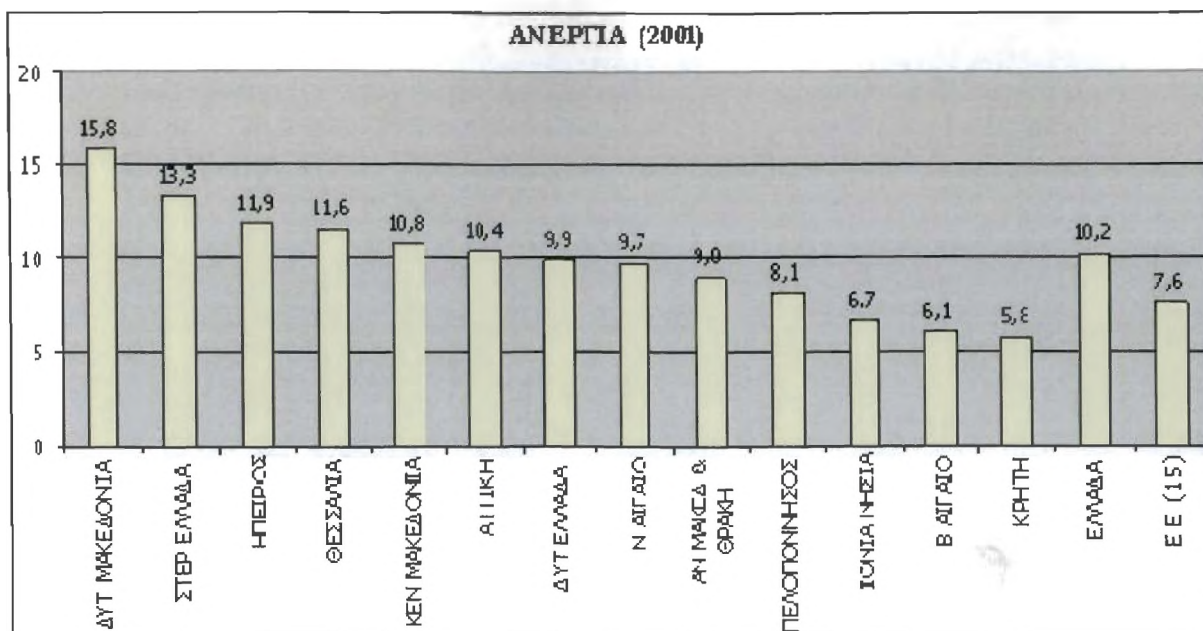
Για το έτος 2008: στην ηλικιακή ομάδα 15-24 έχουμε ποσοστό 27,1% ανεργίας, 25- 34 το ποσοστό ανεργίας ανέρχεται σε 11,9%, από 35-44 το ποσοστό είναι 7,1%, για 45-54 έχουμε 5,4% , για 55-64 έχουμε ποσοστό 3,4% και για 65-74 έχουμε ποσοστό 0%. Τέλος συνολικά έχουμε ποσοστό 9% για το συγκεκριμένο έτος.

Για το έτος 2009: στην ηλικιακή ομάδα 15-24 έχουμε ποσοστό 24,5% ανεργίας, 25- 34 το ποσοστό ανεργίας ανέρχεται σε 12,7%, από 35-44 το ποσοστό είναι 7,5%, για 45-54 έχουμε 6% , για 55-64 έχουμε ποσοστό 3,9% και για 65-74 έχουμε ποσοστό 0,7%. Τέλος συνολικά έχουμε ποσοστό 9,2% για το συγκεκριμένο έτος.

Για το έτος 2010: στην ηλικιακή ομάδα 15-24 έχουμε ποσοστό 29,8% ανεργίας, 25- 34 το ποσοστό ανεργίας ανέρχεται σε 15,4%, από 35-44 το ποσοστό είναι 10%, για 45-54 έχουμε 7,3% , για 55-64 έχουμε ποσοστό 6,5% και για 65-74 έχουμε ποσοστό 0,8%. Τέλος συνολικά έχουμε ποσοστό 11,6% για το συγκεκριμένο έτος.

Για το έτος 2011: στην ηλικιακή ομάδα 15-24 έχουμε ποσοστό 42,5% ανεργίας, 25- 34 το ποσοστό ανεργίας ανέρχεται σε 22,6%, από 35-44 το ποσοστό είναι 13,1%, για 45-54 έχουμε 10,8% , για 55-64 έχουμε ποσοστό 9,1% και για 65-74 έχουμε ποσοστό 5%. Τέλος συνολικά έχουμε ποσοστό 16,2% για το συγκεκριμένο έτος

Γράφημα 11: ανεργία στην Ελλάδα το 2001

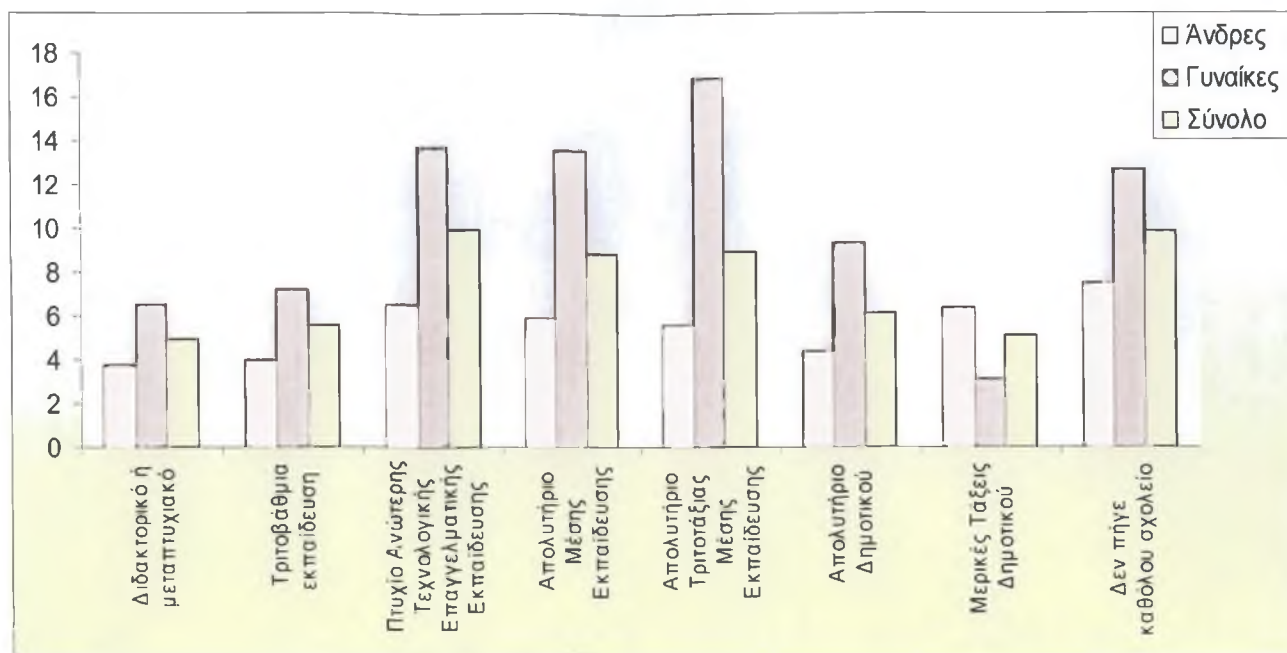
Πηγή: Eurostat

Το παραπάνω διάγραμμα μας παρουσιάζει την ανεργία στο εύρος της Ελλάδας για το έτος 2001.

Μπορούμε να παρατηρήσουμε ότι το μεγαλύτερο ποσοστό ανεργίας για το συγκεκριμένο έτος εμφανίζεται στην δυτική Μακεδονία με ποσοστό 15,8%, επόμενη περιοχή κατατάσσεται η Στερεά Ελλάδα με ποσοστό 13,3%, αμέσως μετά έρχεται η Ήπειρος με ποσοστό 11,9%, η Θεσσαλία με ποσοστό 11,6%, η Κεντρική Μακεδονία με ποσοστό 10,8%, η Αττική με 10,4%. Αμέσως μετά η Δυτική Ελλάδα με ποσοστό 9,9% , το Νότιο Αιγαίο με 9,7%, η Ανατολική Μακεδονία και η Θράκη με 9%. Ακόμα, στην 10^η θέση έρχεται η Πελοπόννησος με 8,1%, τα νησιά του Ιονίου με 6,7%, το Βόρειο Αιγαίο με 6,1%. Και τέλος , η Κρήτη με ποσοστό 5,8%.

Σε συνολικό ποσοστό η Ελλάδα για το έτος 2001 κατέχει ποσοστό ανεργίας 10,2%.

Διάγραμμα12: ανεργία ανά επίπεδο εκπαίδευσης (2008)

Πηγή: ΕΣΥΕ

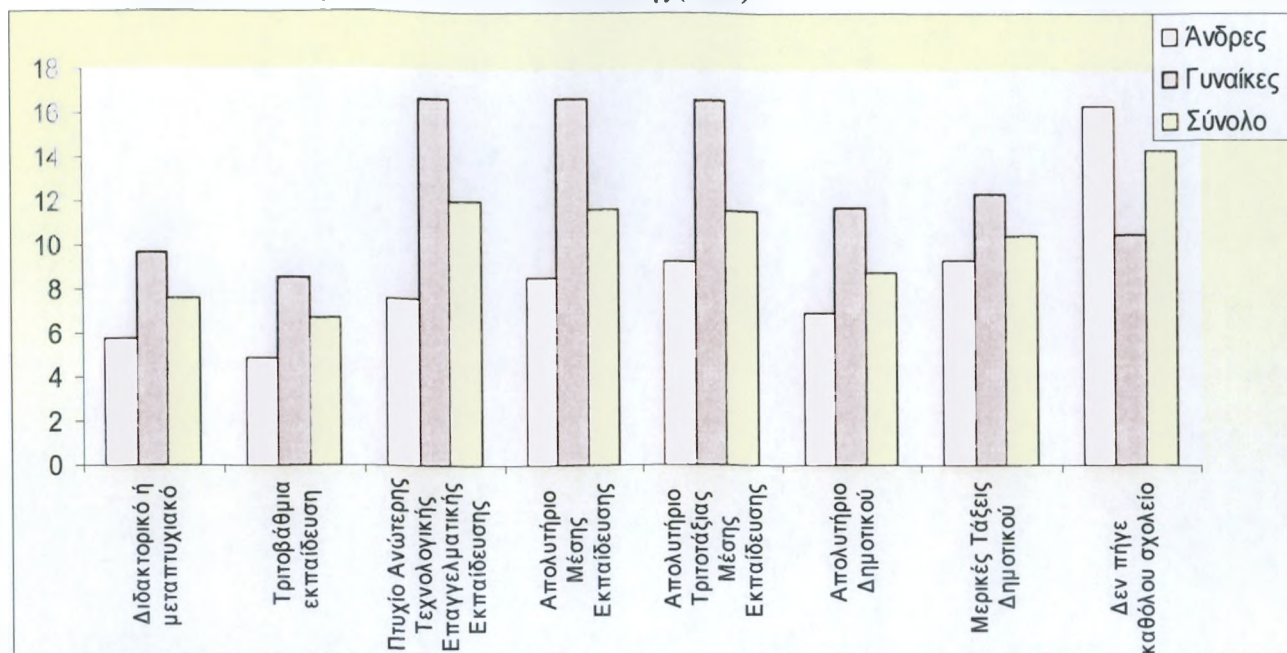
Στο παραπάνω διάγραμμα απεικονίζεται η σχέση που μπορεί να έχει η ανεργία με το επίπεδο εκπαίδευσης για τους άνδρες, τις γυναίκες και για το σύνολο του πληθυσμού για το έτος 2008.

Για τους άνδρες μεγαλύτερο ποσοστό ανεργίας παρατηρείται σε αυτούς που δεν έχουν πάει καθόλου σχολείο με ποσοστό 7,5% και το μικρότερο ποσοστό για αυτούς που έχουν διδακτορικό ή μεταπτυχιακό με ποσοστό 3,5%.

Για τις γυναίκες μεγαλύτερο ποσοστό ανεργίας παρατηρείται σε αυτές που έχουν απολυτήριο τριτοβάθμιας μέσης εκπαίδευσης με ποσοστό 16,9% και μικρότερο ποσοστό για αυτές που έχουν φοιτήσει σε μερικές τάξεις του δημοτικού με ποσοστό 3,1%.

Τέλος για το σύνολο του πληθυσμού μεγαλύτερο ποσοστό παρατηρείται σε όσους έχουν πτυχίο ανώτερης τεχνολογικής επαγγελματικής εκπαίδευσης με ποσοστό 10% και μικρότερο ποσοστό για όσους έχουν διδακτορικό ή μεταπτυχιακό με ποσοστό 5%.

Διάγραμμα 13: ανεργία ανά επίπεδο εκπαίδευσης (2009)

Πηγή: ΕΣΥΕ

Στο παραπάνω διάγραμμα απεικονίζεται η σχέση που μπορεί να έχει η ανεργία με το επίπεδο εκπαίδευσης για τους άνδρες, τις γυναίκες και για το σύνολο του πληθυσμού για το έτος 2009.

Για τους άνδρες μεγαλύτερο ποσοστό ανεργίας παρατηρείται σε αυτούς που δεν έχουν πάει καθόλου σχολείο με ποσοστό 16,4% και το μικρότερο ποσοστό για αυτούς που έχουν απολυτήριο τριτοβάθμιας εκπαίδευσης με ποσοστό 4,9%.

Για τις γυναίκες μεγαλύτερο ποσοστό ανεργίας παρατηρείται σε αυτές που έχουν απολυτήριο μέσης εκπαίδευσης και σε αυτές που έχουν πτυχίο ανώτερης τεχνολογικής επαγγελματικής εκπαίδευσης με ποσοστό 16,7% και μικρότερο ποσοστό για αυτές που έχουν διδακτορικό ή μεταπτυχιακό με ποσοστό 9,7%.

Τέλος για το σύνολο του πληθυσμού μεγαλύτερο ποσοστό παρατηρείται σε όσους δεν έχουν πάει καθόλου σχολείο με ποσοστό 14,4% και μικρότερο ποσοστό για όσους έχουν απολυτήριο τριτοβάθμιας εκπαίδευσης με ποσοστό 6,7%.

Όσον αφορά και τα δύο διαγράμματα ως προς το επίπεδο εκπαίδευσης, το υψηλότερο ποσοστό ανεργίας παρατηρείται σε όσους δεν έχουν πάει καθόλου σχολείο (14,4%), στους απόφοιτους ανώτερης τεχνολογικής επαγγελματικής εκπαίδευσης (12,1%) και σε όσους έχουν απολυτήριο μέσης εκπαίδευσης (11,7%). Το χαμηλότερο ποσοστό (6,7%) παρατηρείται στους πτυχιούχους της τριτοβάθμιας εκπαίδευσης και σε όσους έχουν διδακτορικό ή μεταπτυχιακό (7,6%).

Αυτό που παρατηρούμε με μια πρώτη ματιά από τα παραπάνω διαγράμματα είναι πως οι γυναίκες έχουν σε σχέση με τους άνδρες υψηλότερα ποσοστά ανεργίας σε όλα τα επίπεδα εκπαίδευσης. Ακόμα άξιο παρατήρησης είναι πως αυτοί που τελείωσαν την τριτοβάθμια εκπαίδευση βρίσκουν ευκολότερα δουλειά από αυτούς που έχουν μεταπτυχιακό ή διδακτορικό.

Από το σύνολο των ανέργων σύμφωνα με τα στοιχεία της ΕΣΥΕ, το 87,0% αναζητά εργασία ως μισθωτός με πλήρη απασχόληση. Από το σύνολο των ανέργων που αναζητούν μισθωτή απασχόληση, το 49,3% αναζητά αποκλειστικά πλήρη απασχόληση, ενώ το 40,9% αναζητά πλήρη αλλά στην ανάγκη είναι διατεθειμένο να εργαστεί και με μερική απασχόληση. Ένα σημαντικό ποσοστό ανέργων (9,9%) απέρριψε κάποια πρόταση ανάληψης εργασίας για διάφορους λόγους, κυρίως επειδή:

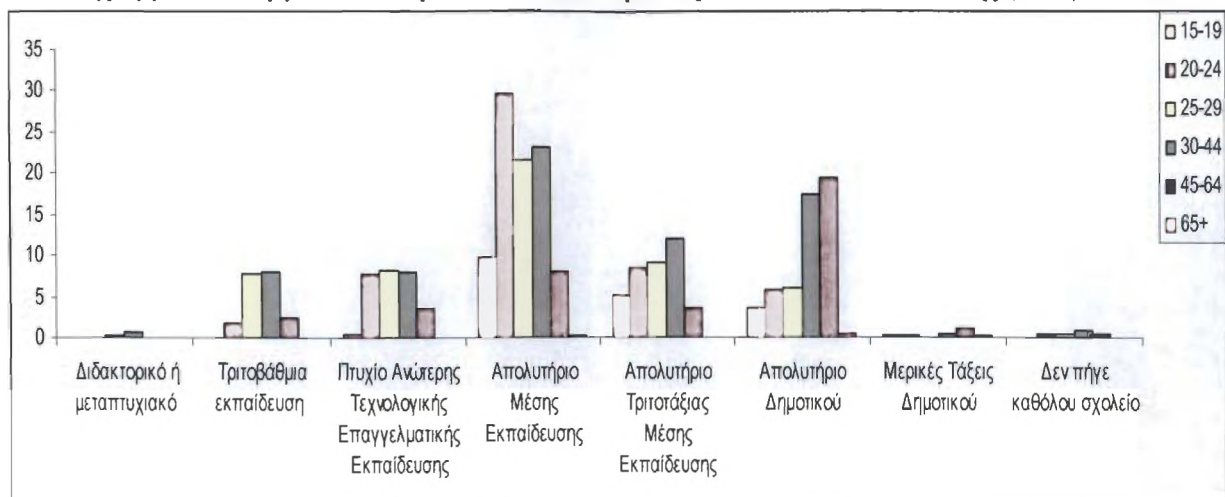
α) δεν ήταν ικανοποιητικές οι αποδοχές (22,2%),

β) δεν εξυπηρετούσε ο τύπος εργασίας (19,2%),

γ) δεν εξυπηρετούσε το ωράριο (18,7%).

Το ποσοστό των «νέων ανέργων», δηλαδή όσων εισέρχονται για πρώτη φορά στην αγορά εργασίας αναζητώντας απασχόληση, ανέρχεται στο 25,8% του συνόλου των ανέργων ενώ οι μακροχρόνια άνεργοι (αυτοί που αναζητούν από 12 μήνες και άνω εργασία, ανεξάρτητα αν είναι «νέοι» ή «παλαιοί» άνεργοι), αποτελούν αντίστοιχα το 43,3%.

Διάγραμμα 14: ανεργία των ανδρών ανά επίπεδο ηλικίας και επίπεδο εκπαίδευσης (1999)

Πηγή: ΕΣΥΕ

Στο παραπάνω διάγραμμα απεικονίζεται η σχέση που μπορεί να έχει η ανεργία με το επίπεδο εκπαίδευσης για διάφορα ηλικιακά τμήματα των ανδρών (15-19, 20-24, 25-29, 30-44, 45-64, 65+) για το έτος 1999.

Για το ηλικιακό τμήμα 15-19 το μεγαλύτερο ποσοστό ανεργίας εμφανίζεται στα άτομα που έχουν απολυτήριο μέσης εκπαίδευσης με ποσοστό 9,7% και μικρότερο ποσοστό ανεργίας για αυτούς που δεν τελείωσαν το δημοτικό ,δηλαδή φοίτησαν σε μερικές τάξεις του δημοτικού με ποσοστό 0,3%.

Για το τμήμα 20-24 το μεγαλύτερο ποσοστό ανεργίας εμφανίζεται στα άτομα με απολυτήριο μέσης εκπαίδευσης με ποσοστό 29,6% και μικρότερο ποσοστό ανεργίας για άτομα που δεν τελείωσαν το δημοτικό με ποσοστό 0,2%.

Για το τμήμα 25-29 το μεγαλύτερο ποσοστό ανεργίας εμφανίζεται στα άτομα με απολυτήριο μέσης εκπαίδευσης με ποσοστό 21,6% και μικρότερο ποσοστό ανεργίας για άτομα που κατέχουν μεταπτυχιακό ή διδακτορικό με ποσοστό 0,2%.

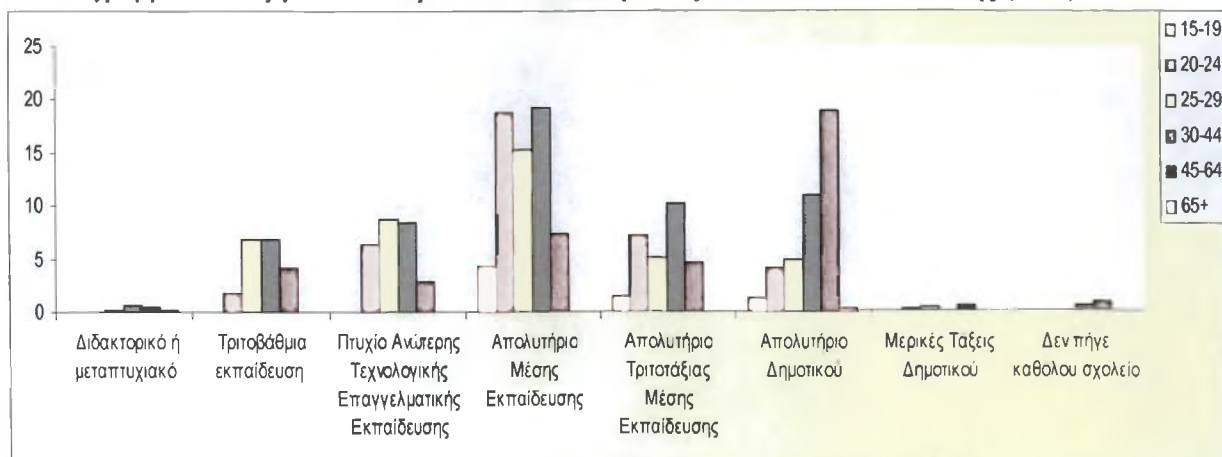
Για το τμήμα 30-44 το μεγαλύτερο ποσοστό ανεργίας εμφανίζεται στα άτομα με απολυτήριο μέσης εκπαίδευσης με ποσοστό 23,2% και μικρότερο ποσοστό ανεργίας για άτομα που δεν τελείωσαν το δημοτικό με ποσοστό 0,5%.

Για το τμήμα 45-65 το μεγαλύτερο ποσοστό ανεργίας εμφανίζεται στα άτομα με απολυτήριο δημοτικού με ποσοστό 19,3% και μικρότερο ποσοστό ανεργίας για άτομα που δεν πήγαν στο δημοτικό με ποσοστό 0,4%.

Για το τμήμα 65+ το μεγαλύτερο ποσοστό ανεργίας εμφανίζεται στα άτομα με απολυτήριο δημοτικού με ποσοστό 0,4% και μικρότερο ποσοστό ανεργίας για άτομα που δεν πήγαν στο δημοτικό με ποσοστό 0,1%.

Παρατηρούμε ότι δεν υπάρχουν ποσοστά για όλα τα ηλικιακά τμήματα διότι δεν είναι εφικτό.

Διάγραμμα 15: ανεργία των ανδρών ανά επίπεδο ηλικίας και επίπεδο εκπαίδευσης (2004)

Πηγή: ΕΣΥΕ

Στο παραπάνω διάγραμμα απεικονίζεται η σχέση που μπορεί να έχει η ανεργία με το επίπεδο εκπαίδευσης για διάφορα ηλικιακά τμήματα των ανδρών (15-19, 20-24, 25-29, 30-44, 45-64, 65+) για το έτος 2004.

Για το ηλικιακό τμήμα 15-19 το μεγαλύτερο ποσοστό ανεργίας εμφανίζεται στα άτομα που έχουν απολυτήριο μέσης εκπαίδευσης με ποσοστό 4,3% και μικρότερο ποσοστό ανεργίας για αυτούς που έχουν απολυτήριο δημοτικού με ποσοστό 1,2%.

Για το τμήμα 20-24 το μεγαλύτερο ποσοστό ανεργίας εμφανίζεται στα άτομα με απολυτήριο μέσης εκπαίδευσης με ποσοστό 18,8% και μικρότερο ποσοστό ανεργίας για άτομα που δεν τελείωσαν το δημοτικό με ποσοστό 0,2%.

Για το τμήμα 25-29 το μεγαλύτερο ποσοστό ανεργίας εμφανίζεται στα άτομα με απολυτήριο μέσης εκπαίδευσης με ποσοστό 15,3% και μικρότερο ποσοστό ανεργίας για άτομα που κατέχουν μεταπτυχιακό ή διδακτορικό με ποσοστό 0,2%.

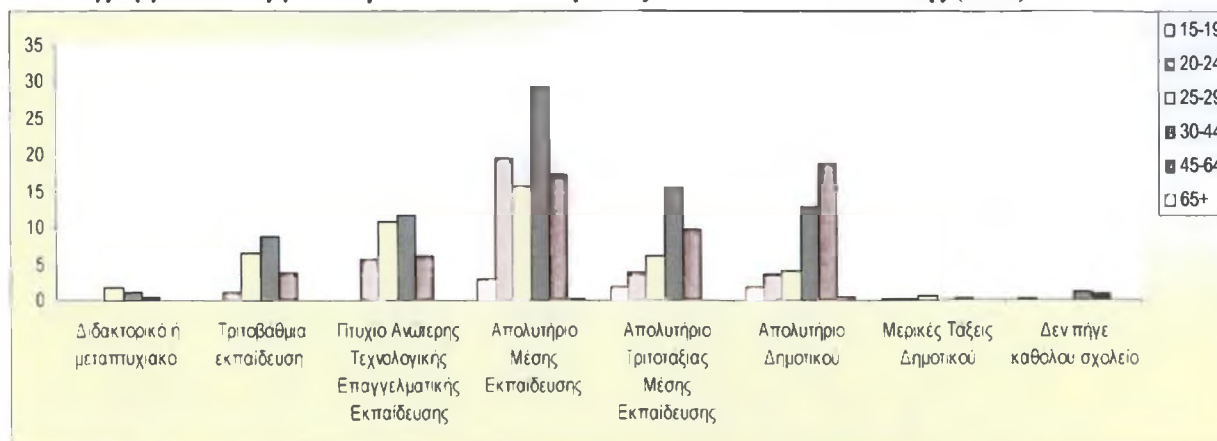
Για το τμήμα 30-44 το μεγαλύτερο ποσοστό ανεργίας εμφανίζεται στα άτομα με απολυτήριο μέσης εκπαίδευσης με ποσοστό 19,2% και μικρότερο ποσοστό ανεργίας για άτομα που δεν πήγαν καθόλου σχολείο με ποσοστό 0,4%.

Για το τμήμα 45-65 το μεγαλύτερο ποσοστό ανεργίας εμφανίζεται στα άτομα με απολυτήριο δημοτικού με ποσοστό 18,9% και μικρότερο ποσοστό ανεργίας για

άτομα που δεν τελείωσαν το δημοτικό και που έχουν μεταπτυχιακό ή διδακτορικό με ποσοστό 0,5%.

Για το τμήμα 65+ το μεγαλύτερο ποσοστό ανεργίας εμφανίζεται στα άτομα με απολυτήριο δημοτικού με ποσοστό 0,3% και μικρότερο ποσοστό ανεργίας για άτομα που έχουν μεταπτυχιακό ή διδακτορικό με ποσοστό 0,1%.

Διάγραμμα 16: ανεργία ανδρών ανά επίπεδο ηλικίας και επίπεδο εκπαίδευσης (2009)

Πηγή: ΕΣΥΕ

Στο παραπάνω διάγραμμα απεικονίζεται η σχέση που μπορεί να έχει η ανεργία με το επίπεδο εκπαίδευσης για διάφορα ηλικιακά τμήματα των ανδρών (15-19, 20-24, 25-29, 30-44, 45-64, 65+) για το έτος 2009.

Για το ηλικιακό τμήμα 15-19 το μεγαλύτερο ποσοστό ανεργίας εμφανίζεται στα άτομα που έχουν απολυτήριο δημοτικού και απολυτήριο γυμνασίου με ποσοστό 1,8% και μικρότερο ποσοστό ανεργίας για αυτούς που έχουν πτυχίο τεχνολογικής επαγγελματικής εκπαίδευσης με ποσοστό 0,1%.

Για το τμήμα 20-24 το μεγαλύτερο ποσοστό ανεργίας εμφανίζεται στα άτομα με απολυτήριο μέσης εκπαίδευσης με ποσοστό 19,4% και μικρότερο ποσοστό ανεργίας για άτομα που έχουν μεταπτυχιακό ή διδακτορικό με ποσοστό 0,1%.

Για το τμήμα 25-29 το μεγαλύτερο ποσοστό ανεργίας εμφανίζεται στα άτομα με απολυτήριο μέσης εκπαίδευσης με ποσοστό 15,6% και μικρότερο ποσοστό ανεργίας για άτομα που δεν τελείωσαν δημοτικό με ποσοστό 0,7%.

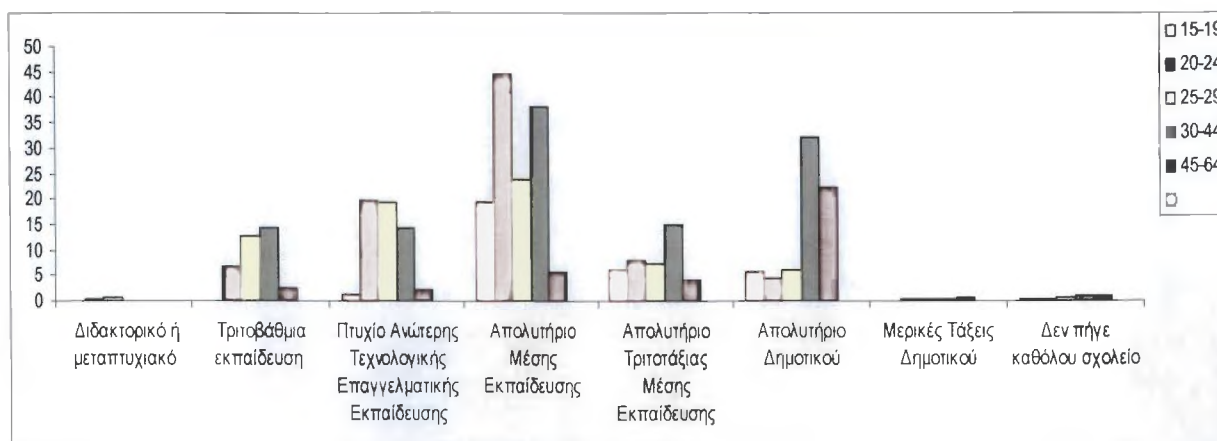
Για το τμήμα 30-44 το μεγαλύτερο ποσοστό ανεργίας εμφανίζεται στα άτομα με απολυτήριο μέσης εκπαίδευσης με ποσοστό 29,2% και μικρότερο ποσοστό ανεργίας για άτομα που δεν τελείωσαν το δημοτικό με ποσοστό 0,1%.

Για το τμήμα 45-65 το μεγαλύτερο ποσοστό ανεργίας εμφανίζεται στα άτομα με απολυτήριο δημοτικού με ποσοστό 18,7% και μικρότερο ποσοστό ανεργίας για άτομα που δεν τελείωσαν το δημοτικό με ποσοστό 0,3%.

Για το τμήμα 65+ το μεγαλύτερο ποσοστό ανεργίας εμφανίζεται στα άτομα με απολυτήριο δημοτικού με ποσοστό 0,5% και μικρότερο ποσοστό ανεργίας για άτομα που έχουν απολυτήριο μέσης εκπαίδευσης με ποσοστό 0,2%.

Συνολικά τώρα για τα τρία τελευταία διαγράμματα παρατηρούμε πως το μεγαλύτερο πρόβλημα την τελευταία δεκαετία έχουν οι άνδρες ηλικίας 30-44 που έχουν απολυτήριο μέσης εκπαίδευσης. Αυτό οφείλεται κυρίως στο ότι οι άνδρες αυτοί μπήκαν στην αγορά εργασίας πριν 15-29 χρόνια σε μια περίοδο που το απολυτήριο λυκείου εξασφάλιζε σίγουρη δουλειά κάτι που στα τελευταία χρόνια δεν ισχύει αφού οι τελειόφοιτοι δημόσιων ή ιδιωτικών σχολών έχουν αυξηθεί αρκετά. Με λίγα λόγια τη θέση που κάλυπτε κάποιος με ένα απολυτήριο λυκείου τώρα χρειάζεται κάποιο πτυχίο.

Διάγραμμα 17: ανεργίας γυναικών ανά επίπεδο ηλικίας και επίπεδο εκπαίδευσης (1999)

Πηγή: ΕΣΥΕ

Στο παραπάνω διάγραμμα απεικονίζεται η σχέση που μπορεί να έχει η ανεργία με το επίπεδο εκπαίδευσης για διάφορα ηλικιακά τμήματα των γυναικών (15-19, 20-24, 25-29, 30-44, 45-64, 65+) για το έτος 1999.

Για το ηλικιακό τμήμα 15-19 το μεγαλύτερο ποσοστό ανεργίας εμφανίζεται στα άτομα που έχουν απολυτήριο μέσης εκπαίδευσης με ποσοστό 19,3% και

μικρότερο ποσοστό ανεργίας για αυτές που δεν πήγαν καθόλου σχολείο με ποσοστό 0,2%.

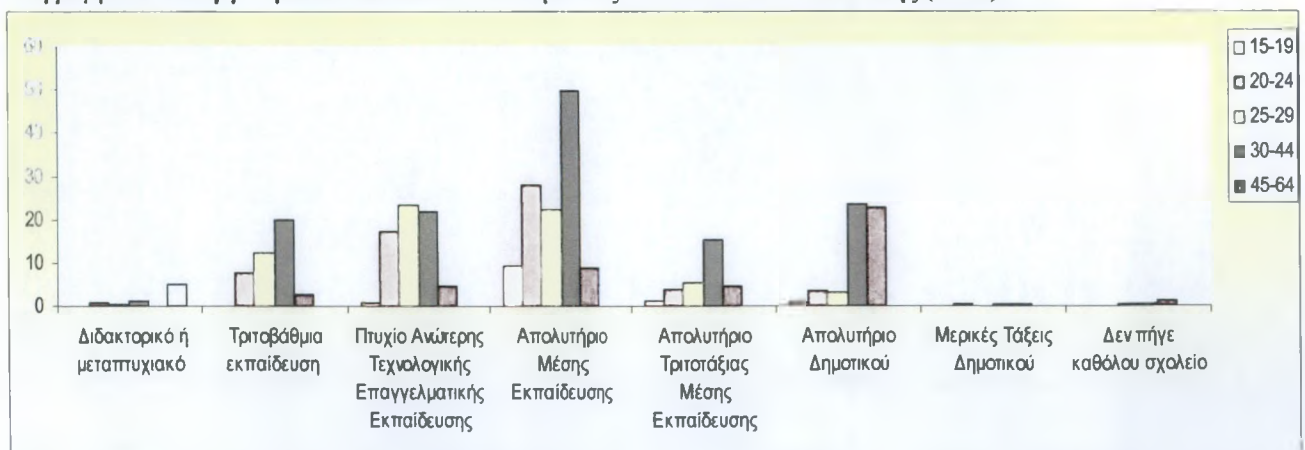
Για το τμήμα 20-24 το μεγαλύτερο ποσοστό ανεργίας εμφανίζεται στις γυναίκες με απολυτήριο μέσης εκπαίδευσης με ποσοστό 44,6% και μικρότερο ποσοστό ανεργίας για γυναίκες που δεν τελείωσαν το δημοτικό και που κατέχουν μεταπτυχιακό με ποσοστό 0,2%.

Για το τμήμα 25-29 το μεγαλύτερο ποσοστό ανεργίας εμφανίζεται στις γυναίκες με απολυτήριο μέσης εκπαίδευσης με ποσοστό 23,9% και μικρότερο ποσοστό ανεργίας για γυναίκες που δεν τελείωσαν το δημοτικό με ποσοστό 0,3%.

Για το τμήμα 30-44 το μεγαλύτερο ποσοστό ανεργίας εμφανίζεται στις γυναίκες με απολυτήριο μέσης εκπαίδευσης με ποσοστό 38,1% και μικρότερο ποσοστό ανεργίας για γυναίκες που κατέχουν μεταπτυχιακό ή διδακτορικό με ποσοστό 0,1%.

Για το τμήμα 45-65 το μεγαλύτερο ποσοστό ανεργίας εμφανίζεται στις γυναίκες με απολυτήριο δημοτικού με ποσοστό 22,4% και μικρότερο ποσοστό ανεργίας για γυναίκες που κατέχουν μεταπτυχιακό ή διδακτορικό με ποσοστό 0,1%.

Διάγραμμα18: ανεργία γυναικών ανά επίπεδο ηλικίας και επίπεδο εκπαίδευσης (2004)

Πηγή: ΕΣΥΕ

Στο παραπάνω διάγραμμα απεικονίζεται η σχέση που μπορεί να έχει η ανεργία με το επίπεδο εκπαίδευσης για διάφορα ηλικιακά τμήματα των γυναικών (15-19, 20-24, 25-29, 30-44, 45-64, 65+) για το έτος 2004.

Για το ηλικιακό τμήμα 15-19 το μεγαλύτερο ποσοστό ανεργίας εμφανίζεται στα άτομα που έχουν απολυτήριο μέσης εκπαίδευσης με ποσοστό 9% και μικρότερο

ποσοστό ανεργίας για αυτές που δεν πήγαν καθόλου σχολείο και που δεν τελείωσαν το δημοτικό με ποσοστό 0,1%.

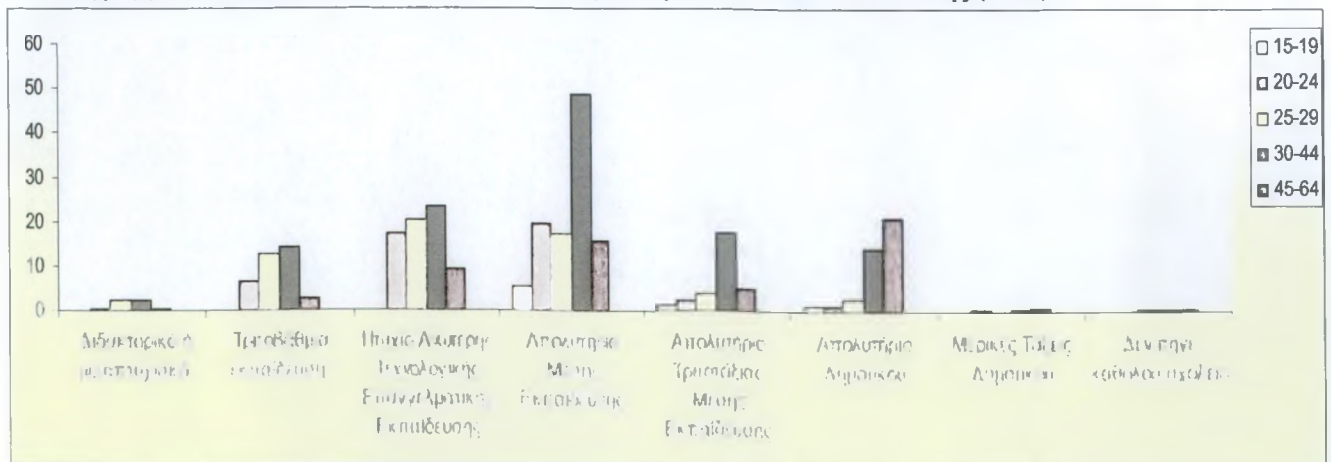
Για το τμήμα 20-24 το μεγαλύτερο ποσοστό ανεργίας εμφανίζεται στις γυναίκες με απολυτήριο μέσης εκπαίδευσης με ποσοστό 27,9% και μικρότερο ποσοστό ανεργίας για γυναίκες που δεν τελείωσαν το δημοτικό 0,3%.

Για το τμήμα 25-29 το μεγαλύτερο ποσοστό ανεργίας εμφανίζεται στις γυναίκες με απολυτήριο τεχνολογικής επαγγελματικής εκπαίδευσης με ποσοστό 23,5% και μικρότερο ποσοστό ανεργίας για γυναίκες που δεν τελείωσαν το δημοτικό με ποσοστό 0,1%.

Για το τμήμα 30-44 το μεγαλύτερο ποσοστό ανεργίας εμφανίζεται στις γυναίκες με απολυτήριο μέσης εκπαίδευσης με ποσοστό 49,8% και μικρότερο ποσοστό ανεργίας για γυναίκες που δεν τελείωσαν το δημοτικό με ποσοστό 0,2%.

Για το τμήμα 45-65 το μεγαλύτερο ποσοστό ανεργίας εμφανίζεται στις γυναίκες με απολυτήριο δημοτικού με ποσοστό 22,6% και μικρότερο ποσοστό ανεργίας για γυναίκες που κατέχουν μεταπτυχιακό ή διδακτορικό με ποσοστό 0,1%.

Διάγραμμα 19: ανεργία γυναικών ανά επίπεδο ηλικίας και επίπεδο εκπαίδευσης (2009)

Πηγή: ΕΣΥΕ

Στο παραπάνω διάγραμμα απεικονίζεται η σχέση που μπορεί να έχει η ανεργία με το επίπεδο εκπαίδευσης για διάφορα ηλικιακά τμήματα των γυναικών (15-19, 20-24, 25-29, 30-44, 45-64, 65+) για το έτος 2009.

Για το ηλικιακό τμήμα 15-19 το μεγαλύτερο ποσοστό ανεργίας εμφανίζεται στα άτομα που έχουν απολυτήριο μέσης εκπαίδευσης με ποσοστό 5,5% και μικρότερο ποσοστό ανεργίας για αυτές που κατέχουν απολυτήριο τεχνολογικής επαγγελματικής εκπαίδευσης με ποσοστό 0,1%.

Για το τμήμα 20-24 το μεγαλύτερο ποσοστό ανεργίας εμφανίζεται στις γυναίκες με απολυτήριο μέσης εκπαίδευσης με ποσοστό 19,3% και μικρότερο ποσοστό ανεργίας για γυναίκες που δεν πήγαν καθόλου σχολείο με ποσοστό 0,1%.

Για το τμήμα 25-29 το μεγαλύτερο ποσοστό ανεργίας εμφανίζεται στις γυναίκες με απολυτήριο τεχνολογικής επαγγελματικής εκπαίδευσης με ποσοστό 20,1% και μικρότερο ποσοστό ανεργίας για γυναίκες που δεν πήγαν καθόλου σχολείο με ποσοστό 0,2%.

Για το τμήμα 30-44 το μεγαλύτερο ποσοστό ανεργίας εμφανίζεται στις γυναίκες με απολυτήριο μέσης εκπαίδευσης με ποσοστό 48,6% και μικρότερο ποσοστό ανεργίας για γυναίκες που δεν πήγαν καθόλου σχολείο με ποσοστό 0,3%.

Για το τμήμα 45-65 το μεγαλύτερο ποσοστό ανεργίας εμφανίζεται στις γυναίκες με απολυτήριο δημοτικού με ποσοστό 20,9% και μικρότερο ποσοστό ανεργίας για γυναίκες που κατέχουν μεταπτυχιακό ή διδακτορικό και που δεν πήγαν καθόλου σχολείο με ποσοστό 0,2%.

ΕΝΟΤΗΤΑ 3: ΑΕΠ

3.1 Ορισμός ΑΕΠ

Το ακαθάριστο εγχώριο προϊόν (ΑΕΠ) είναι ένα στατιστικό μέτρο το οποίο θεωρείται ως ο καλύτερος δείκτης μέτρησης του πόσο καλά συμπεριφέρεται μια οικονομία. Μάλιστα, ένα βασικό πλεονέκτημα του μέτρου αυτού, που στην ουσία αποτελεί και τον σκοπό της εκτίμησης των ΑΕΠ των χωρών-οικονομιών, είναι το ότι συνοψίζει σε έναν και μοναδικό αριθμό την αξία της οικονομικής δραστηριότητας μιας χώρας για μια δεδομένη χρονική περίοδο. Το ΑΕΠ σαν μέγεθος απασχολεί ιδιαίτερα τόσο τους οικονομολόγους όσο και τους πολιτικούς, με τους τελευταίους να εξαγγέλλουν σε κάθε προεκλογική περίοδο μέτρα ανάπτυξης και τόνωσης της οικονομικής δραστηριότητας της χώρας.

Ένας απλός ορισμός του ΑΕΠ είναι ότι μετρά το συνολικό εισόδημα μιας χώρας και τη συνολική δαπάνη για την παραγόμενη ποσότητα αγαθών και υπηρεσιών της. Ένας πιο ολοκληρωμένος ορισμός, ο οποίος στην ουσία υποδεικνύει και τον τρόπο μέτρησης του ΑΕΠ είναι ο παρακάτω:

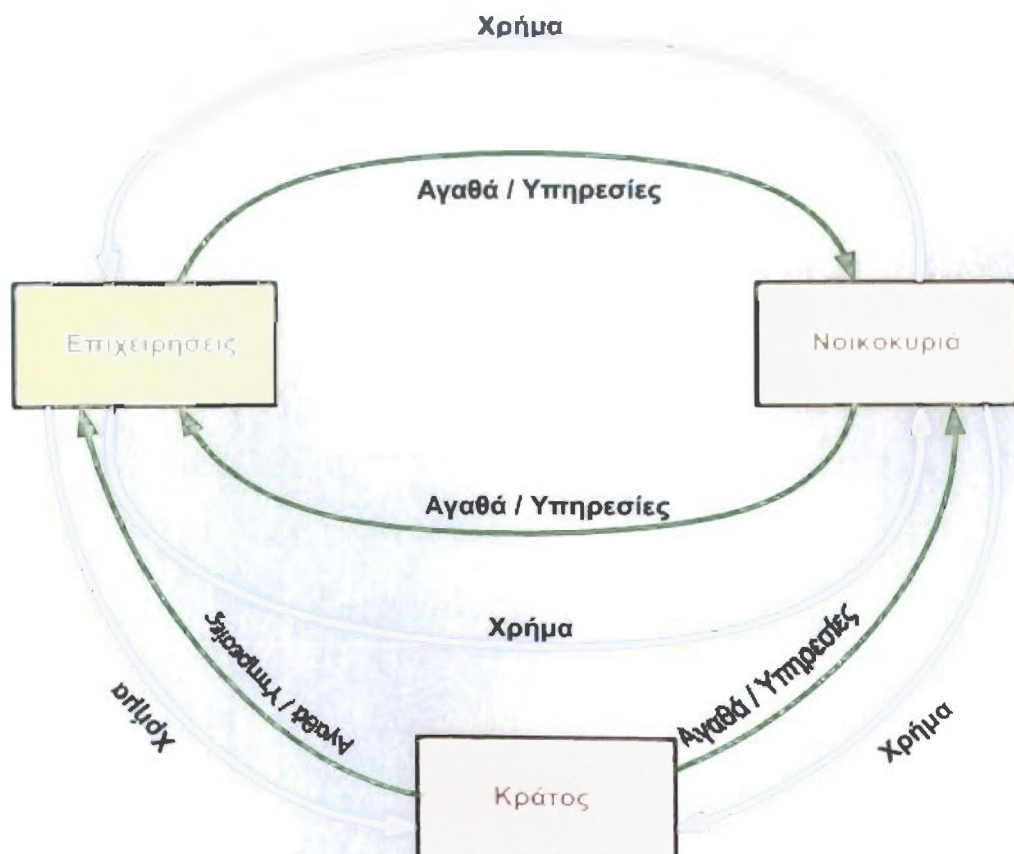
Το **ακαθάριστο εγχώριο προϊόν** είναι το σύνολο όλων των προϊόντων και αγαθών που παράγει μια οικονομία, εκφρασμένο σε χρηματικές μονάδες. Με άλλα λόγια είναι η συνολική (αγοραία) αξία όλων των τελικών αγαθών (υλικών και άυλων) που παράχθηκαν εντός μιας χώρας σε διάστημα ενός έτους, ακόμα και αν μέρος αυτού παράχθηκε από παραγωγικές μονάδες που ανήκουν σε κατοίκους του εξωτερικού.

Το ΑΕΠ συμπεριλαμβάνει αγαθά και υπηρεσίες που έχουν παραχθεί πρόσφατα και όχι αγαθά και υπηρεσίες που έχουν παραχθεί στο παρελθόν. Μετρά την αξία της παραγωγής μέσα στα γεωγραφικά όρια μιας χώρας και την αξία παραγωγής που πραγματοποιείται στη διάρκεια μιας ορισμένης χρονικής περιόδου.

3.2 Το οικονομικό κύκλωμα

Η παραγωγή γίνεται με το συνδυασμό συντελεστών παραγωγής (εργασία, κεφαλαίου, φυσικών πόρων και επιχειρηματικής δραστηριότητας) οι οποίοι μετατρέπονται σε αγαθά και υπηρεσίες, που μπορούν να χρησιμοποιηθούν για κατανάλωση ή για αύξηση του κεφαλαίου της οικονομίας. Στις σύγχρονες μεικτές οικονομίες η παραγωγή συντελείται κυρίως από επιχειρήσεις αλλά και από το Δημόσιο και τα νοικοκυριά, που αποτελούν τους τρεις βασικούς φορείς της οικονομικής δραστηριότητας. Συνήθως τα νοικοκυριά ορίζουν μεγάλο μέρος των παραγωγικών συντελεστών τους οποίους διοχετεύουν στις επιχειρήσεις και στο Δημόσιο, όπου μετατρέπονται σε αγαθά και υπηρεσίες που στη συνέχεια επιστρέφουν στα νοικοκυριά ως αντάλλαγμα για τη συνεισφορά τους στην παραγωγή. Δημιουργείται έτσι ένα κύκλωμα που αποτελεί τη βάση της λειτουργίας της οικονομίας.

ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ ΚΥΚΛΙΚΗΣ ΡΟΗΣ

Στο παραπάνω διάγραμμα παρατηρούμε ότι το κράτος εισπράττει φόρους από τα νοικοκυριά και τις επιχειρήσεις και τους προσφέρει υπηρεσίες, χρησιμοποιεί παραγωγικούς συντελεστές που ανήκουν στα νοικοκυριά και πληρώνει για τη χρήση τους. Το εισόδημα των νοικοκυριών προέρχεται από τις εισπράξεις από τη διάθεση παραγωγικών συντελεστών στις επιχειρήσεις και στον δημόσιο τομέα. Τα επιχειρηματικά έσοδα προέρχονται από τις πωλήσεις προϊόντων στα νοικοκυριά και στον δημόσιο τομέα. Ο δημόσιος τομέας αντλεί έσοδα από τα νοικοκυριά και τις επιχειρήσεις και τους προσφέρει υπηρεσίες.

3.3 Μέθοδοι Μέτρησης του ΑΕΠ

Υπάρχουν τρεις διαφορετικές μέθοδοι για την εκτίμηση της αξίας του τελικού προϊόντος: η μέθοδος της τελικής δαπάνης, η μέθοδος της προστιθέμενης αξίας και η εισοδηματική μέθοδος. Και οι τρεις μέθοδοι δίνουν το ίδιο αποτέλεσμα, γιατί αλλάζει η οπτική γωνία από την οποία γίνεται η μέτρηση του τελικού προϊόντος. Παρακάτω αναλύονται οι μέθοδοι.

- **Η μέθοδος των Δαπανών:** η μέθοδος αυτή προσθέτει τη χρηματική αξία όλων των δαπανών που συντελούνται στην οικονομία (τις δαπάνες για κατανάλωση, για ιδιωτική επένδυση, για δημόσιες δαπάνες σε αγαθά και υπηρεσίες, και για καθαρές εξαγωγές). Το προϊόν ή θα πουληθεί κατά τη διάρκεια της περιόδου της εποχής ή θα μείνει ως απόθεμα. Για τον υπολογισμό επομένως της αξίας του μπορεί να ληφθεί το σύνολο της αξίας των πωλήσεων κατά τη διάρκεια της περιόδου, από την οποία πρέπει να αφαιρεθεί η αξία των αποθεμάτων που υπήρχαν στην αρχή της περιόδου και να προστεθεί η αξία των αποθεμάτων που απομένουν στο τέλος της περιόδου. Οπότε όταν ένα προϊόν μείνει ως απόθεμα είτε για να πουληθεί είτε για να χρησιμοποιηθεί την επόμενη χρονιά, η αξία του περιλαμβάνεται στο προϊόν. Για τον υπολογισμό της συνολικής αξίας των πωλήσεων τελικού προϊόντος λαμβάνονται: 1) οι πωλήσεις τελικού προϊόντος στους καταναλωτές, οι οποίες αντιπροσωπεύονται από τις δαπάνες για την αγορά καταναλωτικών προϊόντων. 2) οι πωλήσεις προϊόντος για το σχηματισμό παγίου κεφαλαίου, οι οποίες αντιπροσωπεύονται από τις δαπάνες για επένδυση. 3) οι πωλήσεις προϊόντος στο δημόσιο, οι οποίες αντιπροσωπεύονται από τις δημόσιες δαπάνες για την αγορά αγαθών και υπηρεσιών και 4) οι πωλήσεις προϊόντος στο εξωτερικό, οι οποίες αντιπροσωπεύονται από την αξία των εξαγωγών. Στα παραπάνω πρέπει να προστεθεί η αξία της αυξομείωσης των αποθεμάτων και να αφαιρεθεί από αυτό η αξία των εισαγωγών, επειδή ένα μέρος των πωλήσεων και της αύξησης των αποθεμάτων προήλθε από εισαγωγές.
- **Η μέθοδος του Εισοδήματος:** η μέθοδος προσθέτει όλα τα εισοδήματα των νοικοκυριών που αποκτώνται κατά τη διαδικασία παραγωγής των αγαθών και υπηρεσιών. Στη πράξη, τα στοιχεία του εισοδήματος είναι να αποκτηθούν

κυρίως από τις δηλώσεις φορολογίας εισοδήματος, τα βιβλία των λογαριασμών. Για το σκοπό αυτό τα καθαρά έσοδα από το εξωτερικό εμπόριο και των καθαρών επενδύσεων από το εξωτερικό θα πρέπει να προστεθούν. Για να εκτιμηθεί λοιπόν το σύνολο των προστιθέμενων αξιών σε μια οικονομία, που αντιπροσωπεύει το τελικό προϊόν ή το συνολικό εισόδημα που δημιουργείται από την παραγωγή του, είναι δυνατόν να προστεθούν: 1) οι αμοιβές των συντελεστών παραγωγής. 2) οι αποσβέσεις και 3) οι έμμεσοι φόροι μειωμένοι κατά τις επιδοτήσεις.

- **Η μέθοδος της προστιθέμενης αξίας:** αυτή η μέθοδος προσθέτει όλες τις δαπάνες για αγορά αγαθών και υπηρεσιών, δηλαδή τις δαπάνες κατανάλωσης (C), τις δαπάνες επένδυσης (I), τις δαπάνες δημοσίων αγαθών (G), και τις δαπάνες καθαρών εξαγωγών (NX). Αυτή η μέθοδος πλεονεκτεί σε σύγκριση με τη μέθοδο των δαπανών κατά το ότι αποφεύγεται ο κίνδυνος πολλαπλού υπολογισμού των ίδιων προϊόντων. Για τη χρήση της μεθόδου της προστιθέμενης αξίας απαιτούνται στοιχεία μόνο για τις πωλήσεις και τις αγορές των επιχειρήσεων χωρίς να χρειάζεται να γίνει διάκριση μεταξύ των πωλήσεων τελικών και ενδιάμεσων προϊόντων. Στην ουσία οι δύο μέθοδοι, η μέθοδος της προστιθέμενης αξίας και η μέθοδος των δαπανών αποτελούν δύο όψεις του ίδιου νομίσματος.

3.4 Διάκριση Ονομαστικού-Πραγματικού ΑΕΠ

Τα μακροοικονομικά μεγέθη εκφράζονται σε χρηματικές μονάδες. Εξαιτίας του ότι οι τιμές μεταβάλλονται, αυτό έχει ως αποτέλεσμα τη μεταβολή της αξίας του χρήματος. Η μεταβολή ενός οικονομικού μεγέθους σε τρέχουσες τιμές μπορεί να οφείλεται σε πραγματική μεταβολή του ή σε μεταβολή του επιπέδου των τιμών. Για αυτό το λόγο λοιπόν, τα μεγέθη που εκφράζονται σε τρέχουσες τιμές δεν μπορούν να συγκριθούν διαχρονικά, αν δεν αφαιρεθεί προηγουμένως η επίδραση της μεταβολής των τιμών. Για να πραγματοποιηθεί αυτό όμως θα πρέπει τα οικονομικά μεγέθη να εκφραστούν σε σταθερές τιμές. Έτσι λοιπόν, επιλέγεται ένα έτος ως βάση και να εκφραστούν τα διάφορα μεγέθη σε τιμές του έτους αυτού. Οι τιμές λοιπόν διατηρούνται σταθερές με αυτό τον τρόπο και τα μεγέθη μπορούν να συγκριθούν.

Με βάση λοιπόν τα παραπάνω, το ΑΕΠ διακρίνεται σε δύο κατηγορίες: το ονομαστικό ΑΕΠ και το πραγματικό ΑΕΠ. Στη συνέχεια παρουσιάζουμε τα βασικά χαρακτηριστικά των δύο αυτών μέτρων του ΑΕΠ.

3.4.1 Το ονομαστικό ΑΕΠ

Το ονομαστικό ΑΕΠ δεν προσαρμόζεται για αλλαγές στα επίπεδα των τιμών. Χρησιμοποιεί τις τιμές που ίσχυαν από το έτος κατά το οποίο το ΑΕΠ υπολογίζεται. Δεν λαμβάνει υπόψη τον πληθωρισμό οπότε δεν είναι ένα καλό μέτρο της πραγματικής ανάπτυξης στην οικονομία, αλλά είναι μόνο ένα στιγμιότυπο των αγαθών και υπηρεσιών που παράγονται στις ισχύουσες τιμές για ένα συγκεκριμένο χρονικό διάστημα. Το ονομαστικό ΑΕΠ μπορεί να μετατραπεί σε πραγματικό ΑΕΠ με τη χρήση του αποπληθωριστή του ΑΕΠ.

3.4.2 Το πραγματικό ΑΕΠ

Το πραγματικό ΑΕΠ είναι μία προσαρμογή του ονομαστικού ΑΕΠ αν ληφθεί υπόψη ο πληθωρισμός και επίσης είναι ένας τρόπος για τους οικονομολόγους να

συγκρίνουν αριθμούς σε όλη τη χρονιά ή δεκαετίες. Με την πάροδο του χρόνου, το γενικό επίπεδο τιμών αυξάνεται λόγω του πληθωρισμού, που οδηγεί σε μια αύξηση στο ονομαστικό ΑΕΠ ακόμα και αν ο όγκος των αγαθών και υπηρεσιών παραχθέντων είναι αμετάβλητος.

3.4.3 Ο αποπληθωριστής ΑΕΠ

Εάν διαιρέσουμε το ονομαστικό ΑΕΠ με το πραγματικό ΑΕΠ, τότε προκύπτει ένα τρίτο στατιστικό μέτρο που ονομάζεται αποπληθωριστής ΑΕΠ και αποτελεί μέτρο του επιπέδου των τιμών. Ο αποπληθωριστής ΑΕΠ έχει τις παρακάτω ιδιότητες:

- ✓ Μετρά το επίπεδο τρεχουσών τιμών σε σχέση με το επίπεδο τιμών του έτους βάσης.
- ✓ Μας βοηθά να βρούμε το μέρος της αύξησης του ονομαστικού ΑΕΠ η οποία οφείλεται στην αύξηση των τιμών και όχι των παραγόμενων ποσοτήτων.

Αναλυτικότερα, ο αποπληθωριστής ΑΕΠ υπολογίζεται ως εξής:

$$\text{αποπληθωριστής ΑΕΠ} = \frac{\text{Ονομαστικό ΑΕΠ}}{\text{Πραγματικό ΑΕΠ}} \times 100 \quad (0.1)$$

Ο αποπληθωριστής τιμών ΑΕΠ ονομάζεται αλλιώς και δείκτης τιμών ΑΕΠ. Είναι ο αριθμοδείκτης που μετρά τις μεταβολές όλων των τιμών των αγαθών και υπηρεσιών που παράγονται σε μια οικονομία. Ο αποπληθωριστής του ΑΕΠ δεν είναι απαραίτητο να κινείται ομοιόμορφα με τον δείκτη τιμών καταναλωτή, γιατί οι δύο δείκτες διαφέρουν σημαντικά ως προς τον τρόπο υπολογισμού τους. Ο δείκτης τιμών καταναλωτή υπολογίζεται με βάση ένα σύνολο προϊόντων που αγοράζει το τυπικό νοικοκυριό, το οποίο αλλάζει σε τακτά χρονικά διαστήματα, ενώ ο αποπληθωριστής του ΑΕΠ στηρίζεται στη σύγκριση μεταξύ της αξίας του προϊόντος στην τρέχουσα περίοδο και της αξίας του προϊόντος σε μια προγενέστερη περίοδο που λαμβάνεται

ως έτος βάσης. Κατά τον υπολογισμό του αποπληθωριστή του ακαθάριστου εγχώριου προϊόντος λαμβάνονται υπόψη οι μεταβολές των τιμών όλων των προϊόντων που περιλαμβάνονται σε αυτό και, επιπλέον, αλλάζει η βαρύτητα των διαφόρων προϊόντων από περίοδο σε περίοδο.

3.5 Το ΑΕΠ σαν μέτρο ευημερίας.

Το προϊόν μιας οικονομίας χρησιμοποιείται όχι μόνο ως μέτρο αξιολόγησης της επίδοσης της αλλά και ως δείκτης της οικονομικής ευημερίας των κατοίκων της χώρας. Δείχνει το εισόδημα και τη δαπάνη του μέσου ατόμου σε μια οικονομία. Θεωρείται ότι όσο υψηλότερο είναι το προϊόν μιας χώρας σε μια χρονική περίοδο σε σύγκριση με το παρελθόν τόσο καλύτερα λειτούργησε η οικονομία και τόσο μεγαλύτερη οικονομική ευημερία δημιουργήθηκε για τους κατοίκους της. Για το λόγο αυτό, το εγχώριο ή το εθνικό προϊόν αποτελεί ένα δείκτη που παρακολουθείται διαρκώς με ιδιαίτερο ενδιαφέρον και η ανοδική πορεία του θεωρείται ως μια από τις κυριότερες επιδιώξεις της οικονομικής πολιτικής της κάθε χώρας.

- ❖ Το ΑΕΠ είναι το καλύτερο μέτρο της οικονομικής ευημερίας μιας κοινωνίας.
- ❖ Το κατά κεφαλήν ΑΕΠ δείχνει το εισόδημα και την δαπάνη του μέσου ατόμου σε μία οικονομία.
- ❖ Υψηλότερο κατά κεφαλήν ΑΕΠ δείχνει υψηλότερο ποσοστό ευημερίας.
- ❖ Το ΑΕΠ δεν είναι σε καμία περίπτωση το τέλειο μέτρο της ευτυχίας ή της ποιότητας ζωής.

Το ΑΕΠ είναι ένα μέγεθος που μας πληροφορεί για την οικονομική ευημερία μιας χώρας. Όμως παρά τη σπουδαιότητα και τη χρησιμότητα του, το ΑΕΠ παρουσιάζει ατέλειες και αδυναμίες. Οι σπουδαιότερες είναι:

- Το ΑΕΠ δεν περιλαμβάνει την αξία παραγωγής που αφορά την ιδιοκατανάλωση, γιατί αυτή δεν γίνεται αντικείμενο αγοραπωλησίας.
- Τα ΑΕΠ είναι ποσοτικός και όχι ποιοτικός δείκτης.

Η βελτίωση της ποιότητας, όταν δεν εκφράζεται στην τιμή δεν καταγράφεται στο ΑΕΠ. Η ποιότητα όμως είναι εξίσου σημαντικός παράγοντας με την ποσότητα.

- Το ΑΕΠ αγνοεί τη σύνθεση και την κατανομή της παραγωγής.

Το ΑΕΠ εκφράζει το μέγεθος παραγωγής αλλά όχι και τη σύνθεση, δηλαδή το είδος των αγαθών και υπηρεσιών που παράγονται. Η ευημερία όμως μιας οικονομίας σίγουρα επηρεάζεται, αν για παράδειγμα το ποσοστό παραγωγής που

αντιπροσωπεύει πολεμικά αγαθά μεταβληθεί εις βάρος της σχέσης με τα καταναλωτικά αγαθά.

➤ Το ΑΕΠ δεν περιλαμβάνει την αξία των αγαθών και υπηρεσιών της παραοικονομίας¹.

Το ενδιαφέρον για την αύξηση του προϊόντος είναι δικαιολογημένο, γιατί με αυτήν αυξάνονται τα αγαθά και οι υπηρεσίες που διατίθενται στους κατοίκους για παρούσα ή μελλοντική κατανάλωση. Μια τέτοια αύξηση δεν επιφέρει όμως απαραίτητα βελτίωση της οικονομικής ευημερίας του συνόλου, ούτε το επίπεδο οικονομικής ευημερίας των κατοίκων μιας χώρας με υψηλότερο κατά κεφαλήν προϊόν είναι πάντοτε μεγαλύτερο από εκείνο των κατοίκων άλλης χώρας χαμηλό κατά κεφαλήν προϊόν.

¹ Παραοικονομία είναι το μέρος της οικονομικής δραστηριότητας το οποίο αποκρύπτουν οι πολίτες από το κράτος.

3.6 Κατά κεφαλήν ΑΕΠ.

Είναι το μέτρο της συνολικής παραγωγής μιας χώρας που παίρνει το ακαθάριστο εγχώριο προϊόν και το διαιρεί δια του αριθμού των ανθρώπων μιας χώρας. Το κατά κεφαλήν ΑΕΠ είναι ιδιαίτερα χρήσιμο κατά της σύγκριση μιας χώρας με μια άλλη, γιατί δείχνει τη σχετική επίδοση των χωρών . Επίσης μπορεί να χρησιμοποιηθεί και ως δείκτης του βιοτικού επιπέδου.

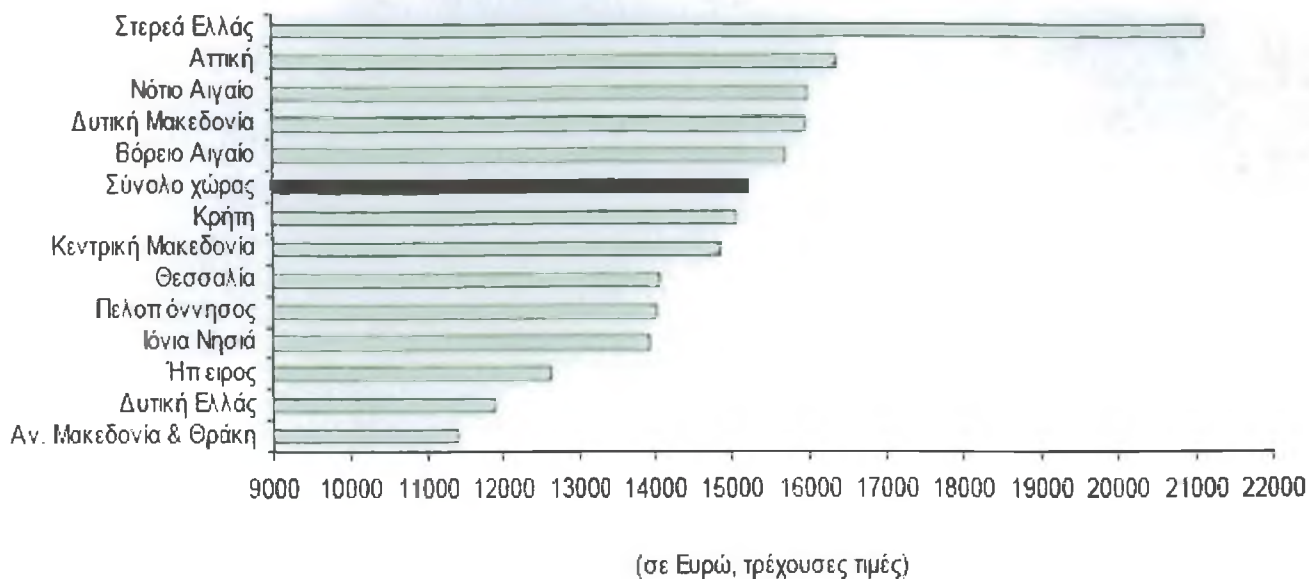
Δείχνει το εισόδημα και τη δαπάνη του μέσου ατόμου σε μια οικονομία. Όσο υψηλότερο είναι το κατά κεφαλήν ΑΕΠ τόσο μεγαλύτερο είναι το βιοτικό επίπεδο ευημερίας μιας χώρας. . Όσο δε μεγαλύτερη είναι η εισοδηματική ανισότητα τόσο μικρότερη είναι η αξία του κατά κεφαλήν προϊόντος ως δείκτη της οικονομικής ευημερίας του συνόλου.

Το κατά κεφαλήν εισόδημα ή προϊόν, παρά τις ατέλειες που παρουσιάζει, αποτελεί έναν πολύ χρήσιμο δείκτη, τα διεθνή δε στατιστικά στοιχεία φανερώνουν ότι υπάρχει στενή συσχέτιση μεταξύ του δείκτη αυτού και διαφόρων άλλων δεικτών που αντανακλούν την ποιότητα ζωής. Χώρες με χαμηλό κατά κεφαλήν εισόδημα συνήθως παρουσιάζουν μεγαλύτερη θνησιμότητα και μικρότερο προσδόκιμο ζωής, μικρότερο ποσοστό παιδιών σχολικής ηλικίας σε σχολεία, μεγαλύτερο ποσοστό παιδιών που κακοδιατρέφονται κ.λπ.

3.7 Γραφήματα κ κ .ΑΕΠ στην Ελλάδα

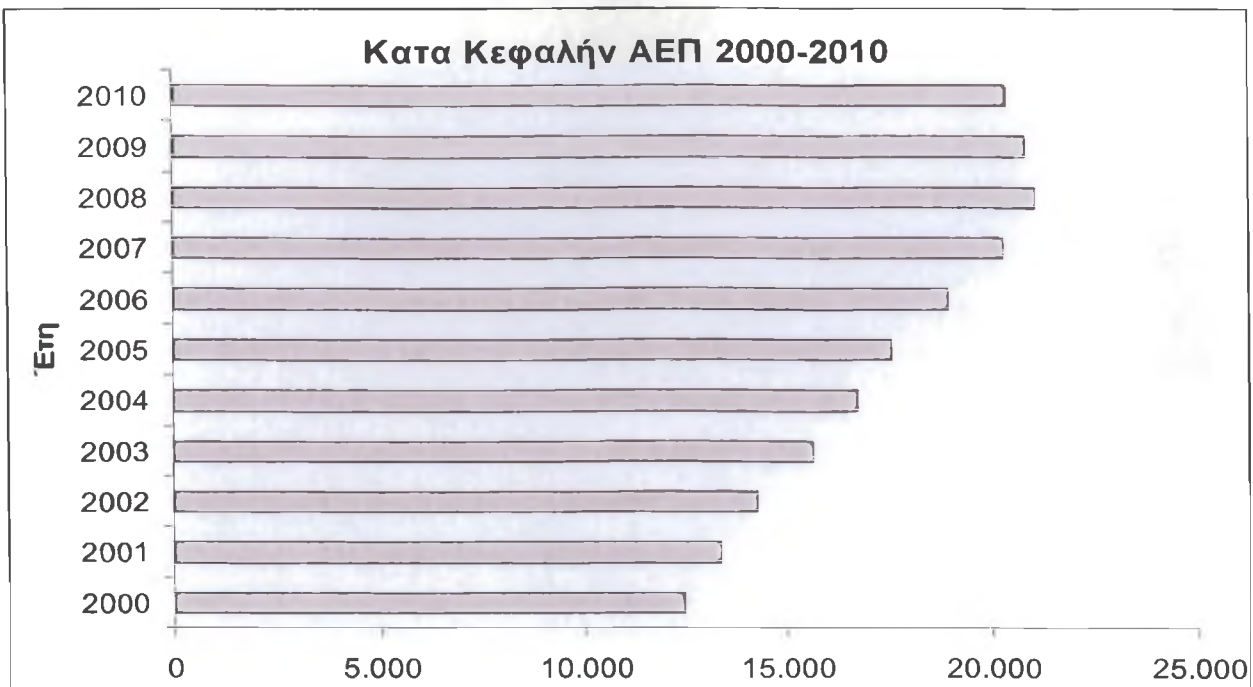
Γράφημα 20: κατά κεφαλήν ΑΕΠ 2004

Κατα Κεφαλή Ακαθάριστο Εγχώριο Προϊόν 2004

Πιο συγκεκριμένα για το έτος 2004 στην Αττική το κατά κεφαλήν ΑΕΠ κυμαινόταν στις 16500 ευρώ και στην Στερεά Ελλάδα φτάνει τις 21000 ευρώ ενώ το συνολικό κατά κεφαλήν ΑΕΠ για το έτος 2004 είναι 15500 ευρώ. Εκεί που παρατηρείται ότι είναι πολύ υψηλό το κατ. ΑΕΠ είναι στη Στερεά Ελλάδα. Η διαφορά του με τις άλλες πόλεις είναι μεγάλη.

Γράφημα 21: Κατά Κεφαλήν ΑΕΠ 2000-2010

Πηγή: ΕΣΥΕ

Από το παραπάνω διάγραμμα παρατηρούμε ότι το μεγαλύτερο ποσό ΑΕΠ ήταν το 2008 με τιμή 21084 ευρώ και το μικρότερο ποσό του ΑΕΠ ήταν το 2000 με τιμή 12483 ευρώ. Γενικά από αυτό το διάγραμμα παρατηρούμε ότι υπάρχει μεγάλο εύρος τιμών στο διάστημα αυτών των δέκα ετών. Τα τελευταία τέσσερα έτη παρατηρούμε ότι υπάρχουν αυξομειώσεις του ΚΚΑΕΠ ενώ τα προηγούμενα υπάρχει αύξηση από έτος σε έτος .

3.8 Τα συστατικά μέρη του ΑΕΠ

Το ΑΕΠ αποτελείται από το άθροισμα της κατανάλωσης (C), της επένδυσης (I), των δημόσιων δαπανών (G) και των καθαρών εξαγωγών (NX),

$$\text{δηλαδή: } Y = C + I + G + NX \quad (0.2)$$

Η παραπάνω σχέση αποτελεί την ταυτότητα λογαριασμών του εθνικού εισοδήματος. Λέγεται ταυτότητα, διότι αποτελεί μια εξίσωση η οποία ισχύει λόγω του τρόπου με τον οποίο ορίζονται οι μεταβλητές της.

Κατανάλωση (C): είναι η δαπάνη που πραγματοποιούν τα νοικοκυριά για την αγορά αγαθών και υπηρεσιών με εξαίρεση τις νέες κατοικίες. Είναι συνήθως η μεγαλύτερη συνιστώσα του ΑΕΠ στην οικονομία, που αποτελείται από ιδιώτες στην οικονομία. Οι προσωπικές δαπάνες εμπίπτουν σε μία από τις ακόλουθες κατηγορίες : διαρκεί αγαθά, μη διαρκεί αγαθά και υπηρεσίες πχ. τρόφιμα, κόσμήματα, βενζίνη, ιατρικές δαπάνες κλπ.

Επένδυση (I): είναι η δαπάνη των επιχειρήσεων για την αγορά κεφαλαιουχικού εξοπλισμού, αποθεμάτων και κτιρίων. Περιλαμβάνει δηλαδή επενδύσεις των επιχειρήσεων στον τομέα του εξοπλισμού, για παράδειγμα, και δεν περιλαμβάνει την ανταλλαγή των υφιστάμενων περιουσιακών στοιχείων. Οι δαπάνες από τα νοικοκυριά για τα νέα σπίτια περιλαμβάνεται επίσης στις επενδύσεις. Εάν κάποιος για παράδειγμα αγοράζει μετοχές μιας εταιρίας και η εταιρία χρησιμοποιεί τα χρήματα που έλαβε για να αγοράσει τις εγκαταστάσεις, εξοπλισμό κλπ, το ποσό θα υπολογιστεί προς το ΑΕΠ.

Δημόσιες Δαπάνες (G): είναι οι δαπάνες για την αγορά αγαθών και υπηρεσιών από όλα τα επίπεδα κυβέρνησης. Είναι δηλαδή το άθροισμα των δημόσιων δαπανών για τελικά αγαθά και υπηρεσίες. Περιλαμβάνει μισθούς των δημόσιων υπαλλήλων, την αγορά όπλων για τους στρατιωτικούς, καθώς και τυχόν επενδυτικές δαπάνες του δημοσίου. Δεν περιλαμβάνει μεταβιβαστικές πληρωμές, όπως τα επιδόματα ανεργίας.

Καθαρές Εξαγωγές (NX): είναι η δαπάνη για την αγορά αγαθών και υπηρεσιών που εξάγονται μείον την δαπάνη για τα εισαγόμενα αγαθά και υπηρεσίες. Λαμβάνει το ποσό που μία χώρα παράγει, μεταξύ άλλων αγαθών και υπηρεσιών που παράγονται για κατανάλωση από άλλα έθνη.

Οι Εθνικοί Λογαριασμοί καταρτίζονται από ειδική Γενική Διεύθυνση της Εθνικής Στατιστικής Υπηρεσίας της κάθε χώρας σύμφωνα με το Ευρωπαϊκό Σύστημα Λογαριασμών (European System of Accounts ή ESA). Το ESA αποτελεί προσαρμογή προς τις ανάγκες των χωρών του αναθεωρημένου Συστήματος Εθνικών Λογαριασμών του Οργανισμού Ηνωμένων Εθνών.

Οι λογαριασμοί του ESA αποσκοπούν στη καταγραφή των οικονομικών ροών και των αποθεμάτων ώστε να είναι δυνατή η παρακολούθηση των κυριότερων πλευρών της οικονομικής ζωής σε μια χώρα.

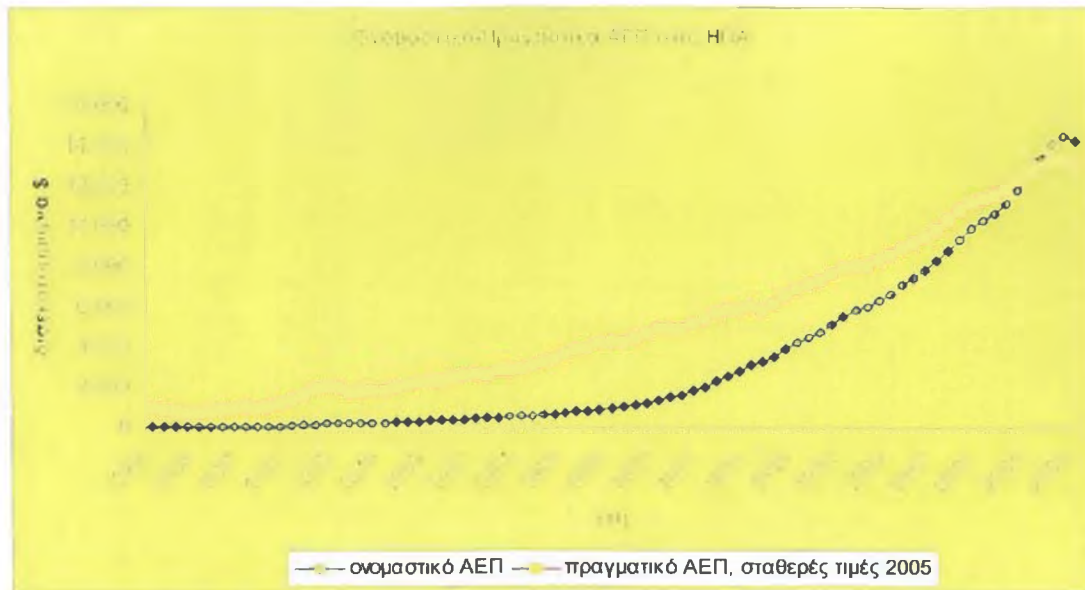
Οι λογαριασμοί εθνικού εισοδήματος στηρίζονται στην ιδέα ότι ο όγκος της οικονομικής δραστηριότητας, σε μια συγκεκριμένη χρονική περίοδο, μπορεί να μετρηθεί βάσει:

- i. Της ποσότητας του παραγόμενου προϊόντος εξαιρώντας το προϊόν που χρησιμοποιείται σε ενδιάμεσα στάδια παραγωγής.
- ii. Των εισοδημάτων που αποκτούν οι παραγωγοί του προϊόντος.
- iii. Της δαπάνης των τελικών αγοραστών του προϊόντος.

Κάθε προσέγγιση αντιμετωπίζει την οικονομία από διαφορετική οπτική γωνία.

3.9 Γραφήματα για ΑΕΠ των ΗΠΑ, Ελλάδας

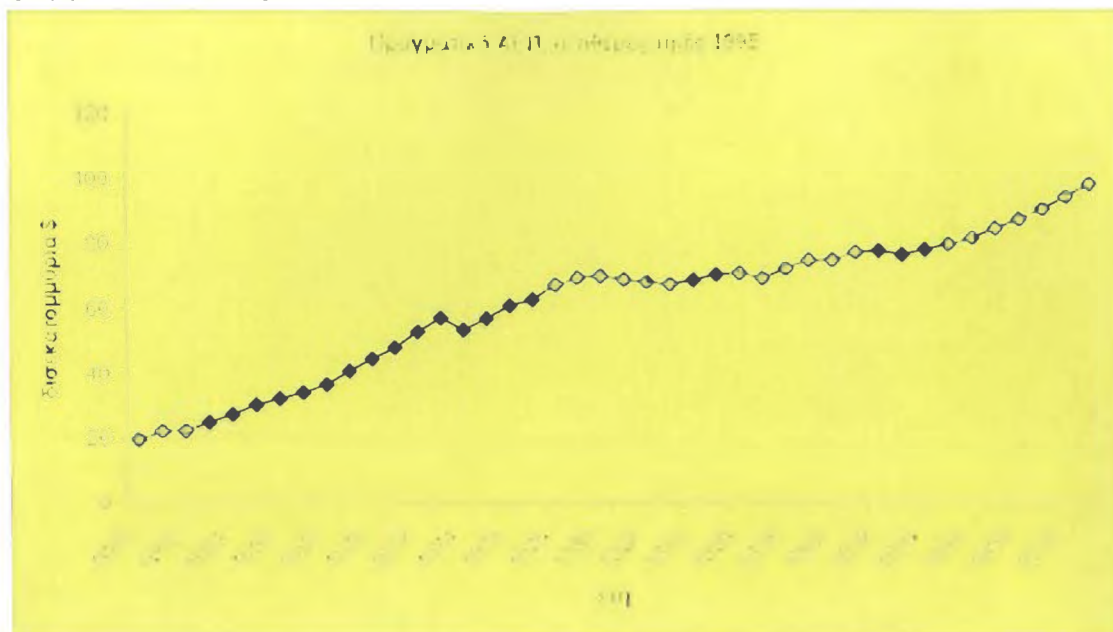
Γράφημα 22: ΑΕΠ στις ΗΠΑ

Πηγή : Bureau of Economic Analysis

Στο παραπάνω γράφημα παρατηρούμε ότι το ΑΕΠ μέχρι το 1941 έχει μικρές αυξομειώσεις. Από το 1942 μέχρι το 1944 είναι σταθερό, μέχρι το 1950 πέφτει, από το 1951 αυξάνεται μέχρι το 1971. Από το 1972 μέχρι το 1974 είναι σταθερό, μειώνεται μέχρι το 1977. Από το 1978 μέχρι το 1980 παραμένει σταθερό, μειώνεται μέχρι το 1983. Από το 1984 μέχρι 1991 αυξάνεται, μειώνεται το 1992. Έπειτα έχουμε αύξηση μέχρι το 2000, υπάρχει μια μικρή μείωση το 2001, ακολουθεί αύξηση μέχρι το 2006 και αυξάνεται το 2007.

Γράφημα 23: ΑΕΠ στην Ελλάδα

Πηγή : World Economy Database

Στο παραπάνω γράφημα παρατηρούμε αύξηση του ΑΕΠ μέχρι το 1974, μειώνεται το 1975, έπειτα αυξάνεται μέχρι το 1978. Από το 1979 μέχρι το 1981 παραμένει σταθερό. Στη συνέχεια, μειώνεται από το 1982 μέχρι το 1984. Από το 1985 μέχρι το 1987 αυξάνεται, μειώνεται το 1988, ύστερα από το 1989 μέχρι το 1993 αυξάνεται, μειώνεται το 1994 και τέλος από το 1998 μέχρι το 2000 αυξάνεται.

ΕΝΟΤΗΤΑ 4. ΝΟΜΟΣ ΤΟΥ OKUN

4.1 Εισαγωγικά στοιχεία

Πριν από σαράντα χρόνια ο οικονομολόγος καθηγητής **Arthur Okun** διατύπωσε μια πρόταση για τη σχέση μεταξύ του ρυθμού ανάπτυξης του εισοδήματος (πραγματικό ΑΕΠ) και του ποσοστού ανεργίας που έμεινε γνωστή στη βιβλιογραφία ως ο **νόμος του Okun**.

Σύμφωνα με το νόμο του Okun, η αύξηση της ανεργίας κατά 1% πάνω από το φυσικό ποσοστό της, οδηγεί σε μείωση του πραγματικού ΑΕΠ από το ΑΕΠ που αντιστοιχεί στο φυσικό ποσοστό ανεργίας κατά 3%. Συνεπώς υπάρχει μια αρνητική σχέση στα δύο αυτά μεγέθη. Υπάρχουν διάφοροι λόγοι που το ΑΕΠ μπορεί να αυξάνεται και να μειώνεται πολύ πιο γρήγορα απ' ό,τι μειώνεται και αυξάνεται η ανεργία. Καταρχήν καθώς αυξάνεται η ανεργία, μερικοί άνεργοι μπορεί να αποχωρήσουν από το εργατικό δυναμικό, σταματώντας να ψάχνουν για εργασία και δεν υπολογίζονται στα στατιστικά της ανεργίας, επίσης πολλοί εργαζόμενοι μπορεί να δουλεύουν για λιγότερες ώρες, μετριάζοντας έτσι την αύξηση αυτή.

Γενικά ο νόμος του Okun βασίζεται στην υπόθεση ότι όταν στην αγορά εργασίας εξασφαλίζονται συνθήκες πλήρους απασχόλησης, δηλαδή η οικονομία βρίσκεται στο φυσικό ποσοστό ανεργίας, τότε παράγεται η μέγιστη δυνατή ποσότητα του ΑΕΠ, η οποία καλείται «πραγματικό δυνητικό ΑΕΠ». Όμως, κατά κανόνα η οικονομία δεν λειτουργεί σε συνθήκες πλήρους απασχόλησης λόγω των ατελειών της αγοράς εργασίας, οπότε ισχύει. Επομένως και το παραγόμενο πραγματικό ΑΕΠ είναι μικρότερο από το πραγματικό δυνητικό ΑΕΠ.

4.2 Δυνητικό προϊόν, πραγματικό προϊόν, «κενό προϊόντος»(output gap)

Σε αυτή την ενότητα, προκειμένου να κατανοήσουμε καλύτερα το νόμο του Okun και την σχέση προϊόντος-ανεργίας, είναι απαραίτητο να παρουσιάσουμε τις έννοιες του δυνητικού προϊόντος, του πραγματικού προϊόντος και του «κενού προϊόντος».

Έτσι λοιπόν, δυνητικό προϊόν είναι το υποθετικό προϊόν αν θεωρήσουμε ότι όλοι οι συντελεστές της οικονομίας απασχολούνται πλήρως. Είναι δηλαδή η ικανότητα της οικονομίας να παράγει προϊόν ενώ απασχολούνται όλοι οι παραγωγικοί συντελεστές. Ενσωματώνει επίσης, όλους τους μετασχηματισμούς του προϊόντος στο μέλλον περιέχοντας εξελίξεις που, δεν αποσκοπούν να ικανοποιήσουν αλλά να ενθουσιάσουν τον πελάτη.

Επιπλέον, το πραγματικό προϊόν, όπως αναφέραμε και παραπάνω, αποτιμά την αξία της παραγωγής των αγαθών και υπηρεσιών σε σταθερές τιμές του έτους βάσης για κάποια δεδομένη χρονική περίοδο. Αναφέρεται δηλαδή στο βασικό προϊόν που προσφέρεται από κάθε χρηματοοικονομική εταιρεία και που το διαφοροποιούν από τα άλλα προϊόντα περιλαμβάνει τις επωνυμίες ,τις εφαρμογές τις εταιρικής ταυτότητας και τις διαφοροποιήσεις στα τεχνικά χαρακτηριστικά του προϊόντος. Για παράδειγμα τα ανοιχτά προσωπικά δάνεια , Άλφα 700 , Ανοιχτό εθνοδάνειο , διαφέρουν στο ύψος του επιτοκίου διάρκεια εξόφλησης, το είδος του επιτοκίου(σταθερό κυμαινόμενο). Οι λογαριασμοί νέων ALFA παιδικό Εμπορική kid plan και Citibank Super junior διαφοροποιούνται στις ηλικίες των συμβαλλόμενων στις ηλικίες των παιδιών στην διάρκεια λογαριασμού κ.α.

Εάν πάρουμε την απόκλιση του πραγματικού προϊόντος από το δυνητικό προϊόν, το μέγιστο δηλαδή προϊόν που θα παρήγαγε η οικονομία σε συνθήκες πλήρους απασχόλησης, τότε παίρνουμε την έννοια του «κενού προϊόντος».

4.3 Αποτύπωση νόμου

Η αρχική διατύπωση του νόμου του Okun, συνδέει το κενό προϊόντος με την απόκλιση της ανεργίας από το φυσικό της ποσοστό. Πιο συγκεκριμένα, έχουμε:

$$\frac{\bar{Y} - Y}{\bar{Y}} = c(u - \bar{u}) \quad (0.3)$$

όπου:

\bar{Y} = δυνητικό προϊόν

Y = πραγματικό προϊόν

u = πραγματοποιούμενο επίπεδο ανεργίας

\bar{u} = φυσικό ποσοστό ανεργίας

c = παράγοντας που συσχετίζει τις μεταβολές στο ΑΕΠ και τις μεταβολές της ανεργίας

Γενικά ο νόμος του Okun βασίζεται στην υπόθεση ότι όταν στην αγορά εργασίας εξασφαλίζονται συνθήκες πλήρους απασχόλησης, δηλαδή η οικονομία βρίσκεται στο φυσικό ποσοστό ανεργίας $u = \bar{u}$, τότε παράγεται η μέγιστη δυνατή ποσότητα του ΑΕΠ η οποία καλείται «πραγματικό δυνητικό ΑΕΠ», \bar{Y} . Όμως, κατά κανόνα η οικονομία δεν λειτουργεί σε συνθήκες πλήρους απασχόλησης λόγω των ατελειών της αγοράς, οπότε $u > \bar{u}$. Επομένως και το παραγόμενο πραγματικό ΑΕΠ είναι μικρότερο από το πραγματικό δυνητικό ΑΕΠ, $Y < \bar{Y}$. Εν ολίγοις, σε κάθε χρονική στιγμή συνυπάρχουν στην οικονομία δύο χάσματα. Το ένα εμφανίζεται με τη μορφή της απόκλισης του μετρούμενου από το φυσικό ποσοστό ανεργίας, και το άλλο με τη μορφή της απόκλισης του παραγόμενου από το δυνητικό ΑΕΠ. Τα χάσματα αυτά συνδέονται μέσω της παραπάνω εμπειρικής σχέσης (0.6), η οποία απεικονίζει την ποσοστιαία απόκλιση του παραγόμενου από το δυνητικό ΑΕΠ, όταν η ανεργία αυξάνεται κατά μία ποσοστιαία μονάδα από το φυσικό ποσοστό της. Ο συντελεστής c δείχνει το λόγο των ανωτέρω ποσοστιαίων μεταβολών.

Λόγω όμως της αδυναμίας υπολογισμού του φυσικού ποσοστού ανεργίας και του ΑΕΠ που αντιστοιχεί σε αυτή, η παραπάνω εξίσωση δεν μπορεί να χρησιμοποιηθεί για εκτιμήσεις. Συνεπώς, η εξίσωση του Okun που συνήθως χρησιμοποιείται, συσχετίζει την μεταβολή στην πραγματική ανεργία με τη μεταβολή στο πραγματικό ΑΕΠ. Η αντίστοιχη μορφή της εξίσωσης είναι

$$\frac{\Delta Y}{Y} = k - c\Delta u \quad (0.4)$$

όπου:

k = μέσος ετήσιος ρυθμός ανάπτυξης προϊόντος πλήρους απασχόλησης

c = παράγοντας που σχετίζει τις μεταβολές στο ΑΕΠ
και την ανεργία

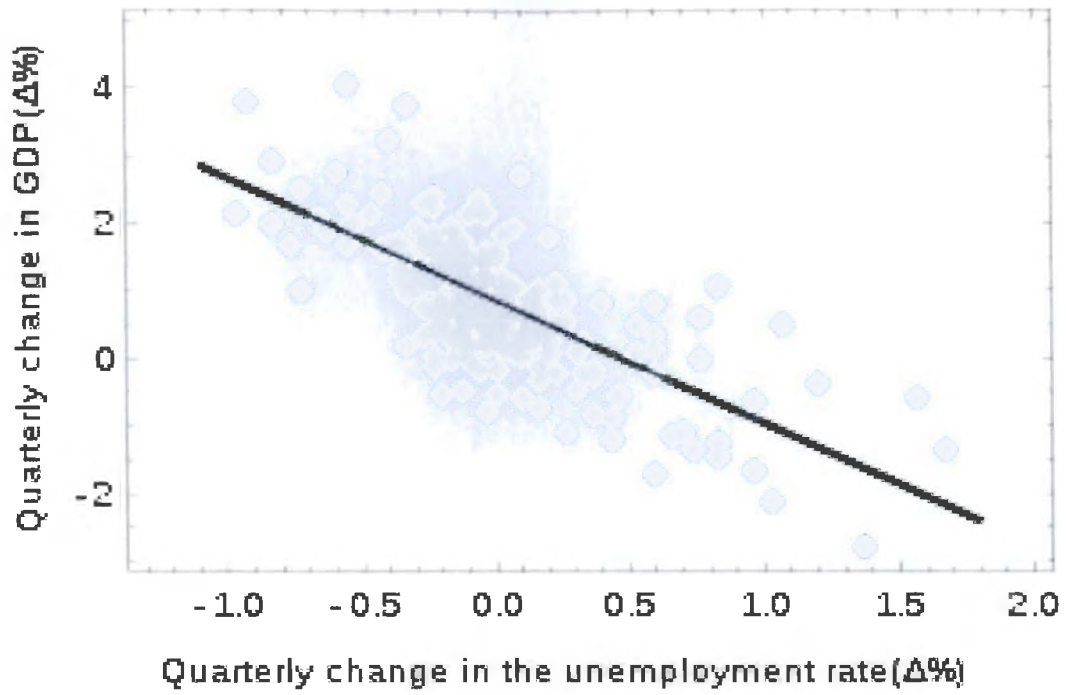
Δu = μεταβολή ανεργίας από χρόνο σε χρόνο

ΔY = μεταβολή πραγματικού προϊόντος από χρόνο σε χρόνο

Ο Okun διατύπωσε την αρνητική σχέση μεταξύ ανεργίας και του πραγματικού ΑΕΠ. βασιζόμενος στα στοιχεία σε στοιχεία των δεκαετιών του 1950 και 1960 και γι' αυτό το λόγο όλα τα επόμενα χρόνια έχουν γίνει διάφορες εκτιμήσεις οι οποίες βελτίωσαν την θεωρία του Okun. Στην πραγματικότητα δηλαδή, δεν έχουμε να κάνουμε με νόμο αλλά με στατιστικό φαινόμενο κάποιας εποχής. Η ποιοτική σημασία του όμως είναι διαχρονική, αφού τονίζει το κόστος που έχει για την οικονομία η υποαπασχόληση των πραγματικών πόρων και την ανάγκη καταπολέμησης της ανεργίας.

Παρακάτω απεικονίζεται γραφικά η εμπειρική αυτή σχέση του νόμου του Okun για της ΗΠΑ.

Γράφημα 24: Εμπειρική Σχέση ανεργίας- προϊόντος

Τα χρόνια που ακολούθησαν της δημοσίευσης της θεωρίας του Okun, πολλοί οικονομολόγοι προσπάθησαν να θεμελιώσουν, να βελτιώσουν ή ακόμα και να αντικρούσουν την εξίσωση που πρότεινε ο Okun. Αυτό που τους ώθησε ήταν ότι η θεωρία δεν ήταν επιστημονικά τεκμηριωμένη και σε κάποιες χώρες διαψεύστηκε έστω και βραχυχρόνια, από τα πραγματικά στοιχεία. Αναφορικά, οι Watts και Mitchell (1991) θεωρούν ότι το μοντέλο του Okun δεν λαμβάνει υπόψη δομικές αλλαγές που έχουν ασταθή σχέση με την ανεργία, όπως αυτές της ικανότητας της παραγωγής, με αποτέλεσμα μακροχρόνια να έχουν διαφορετικές επιπτώσεις από αυτές που προβλέπει το μοντέλο. Το 1993 ο Prachowny επεκτείνει την θεωρία των Watts και Mitchell συσχετίζοντας τις αλλαγές στο παραγόμενο προϊόν με τις αλλαγές στην αποτελεσματικότητα της παραγωγής και αναγνωρίζοντας τον νόμο του Okun ως ημιτελή τρόπο μέτρησης της σχέσης ανεργίας και ΑΕΠ. Το 1997 μια μελέτη των Furthemore, Altig, Fitzgerald και Rupert θεωρεί τη σχέση της ανεργίας και ΑΕΠ ασταθή και γι' αυτόν το λόγο οι βραχυχρόνιες εκτιμήσεις με τη χρήση του συγκεκριμένου μοντέλου είναι αναξιόπιστες. Τα πιο πρόσφατα χρόνια υπάρχουν θετικότερες εκτιμήσεις για το μοντέλο του Okun, το 2001 οι Dornbusch, Fischer και Startz εκτιμούν ότι η σημαντικότερη συνέπεια της ανεργίας είναι το χαμένο παραγόμενο προϊόν, αφού όποιος δεν δουλεύει δεν παράγει και συνεπώς δεν συμβάλει στην αύξηση του ΑΕΠ.

Πολλοί από τους οικονομολόγους που αναφέρθηκαν παραπάνω, προσπάθησαν να βελτιώσουν την εξίσωση του νόμου του Okun. Η συνηθέστερη παρέμβαση είναι η προσθήκη υστερήσεων για την ανεργία κυρίως, αλλά και για την ανάπτυξη. Η ανεπτυγμένη μορφή της εξίσωσης που πρότειναν είναι η εξής :

$$\Delta U_t = \beta_0 + \beta_1 y_t + \beta_2 y_{t-1} + \beta_3 y_{t-2} + \beta_4 U_{t-1} + \beta_5 U_{t-2}$$

4.4 Ισχύς του νόμου σε άλλες χώρες και στην Ελλάδα

Σύμφωνα με έρευνες που έχουν πραγματοποιηθεί τα αποτελέσματα έχουν δείξει ότι υπάρχει αντίστροφη σχέση ανάμεσα στην ανεργία και το προϊόν της οικονομίας για τις 10 από τις 15 χώρες της ΟΝΕ. Βέβαια, οι ποσοτικές τιμές των συντελεστών του Okun για τις χώρες αυτές είναι αυτές υπάρχουν αρκετές διαφορετικές ,ένα αποτέλεσμα που εξηγείται μερικώς από τις ανομοιότητες των χωρών στους ρυθμούς αύξησης της παραγωγικότητας.

Η δεκαετία μετά την πετρελαϊκή κρίση στη δεκαετία του 1970 ήταν μάρτυρας σε επίμονα υψηλή ανεργία και η χαμηλή αύξηση της παραγωγής στις ΗΠΑ. Οι αναταραχές οδήγησαν ορισμένοι οικονομολόγοι να πιστεύει ότι εξόδου και της ανεργίας δυναμική έχουν υποστεί διαρθρωτική αλλαγή.

Από την έρευνα που πραγματοποιήθηκε προκύπτουν διάφορα συμπεράσματα. Καταρχάς τα στοιχεία που είχαν στην διάθεσή τους ήταν για τα έτη 1960-2007 ,ενώ για την Κύπρο, την Μάλτα και την Σλοβενία τα διαθέσιμα στοιχεία ήταν μετά το 1990. Οι εκτιμήσεις του συντελεστή του Okun οδήγησαν στο συμπέρασμα ότι η αντίδραση του ΑΕΠ στις μεταβολές της ανεργίας διαφέρει ουσιαστικά μεταξύ των εξεταζόμενων χωρών. Εκτός από την ετερογένεια μεταξύ των χωρών , τα στοιχεία αποκαλύπτουν ισχυρές διατυπώσεις για διαρθρωτική μεταβολή στη σχέση του Okun. Η σχέση του Okun εκτιμήθηκε χρησιμοποιώντας υποσύνολα τιμών με τα δύο τρίτα του συνόλου των τιμών, όπου από την αρχή μέχρι το τέλος της περιόδου παρατηρήθηκαν μεταβολές στην σχέση για τις περισσότερες από τις 10 χώρες. Μεταβολές στην σχέση παρατηρήθηκε για τη Γαλλία, τη Γερμανία, την Ελλάδα, την Ισπανία, την Ολλανδία, την Ιρλανδία και την Πορτογαλία. Για την Αυστρία, το Βέλγιο και την Φιλανδία παρατηρούμε μια σταθερότερη σχέση του Okun.

Αν και δεν υπάρχει ένα σαφές πρότυπο που να εξηγεί τις διαφορές των συντελεστών του Okun για τις 15 χώρες της ζώνης , δεν υπάρχει αμφιβολία ότι αυτές οι διαφορές σχετίζονται με πολλούς και διαφορετικούς παράγοντες. Από διάφορες έρευνες μπορεί να παρατηρήσει κανείς ότι ένας από τους κυριότερους και καθοριστικούς παράγοντες της αύξησης του ΑΕΠ είναι η αύξηση της παραγωγικότητας. Ο τρόπος σκέψης πίσω από την τιμή του συντελεστή του Okun είναι ότι , για μια δεδομένη αύξηση του ποσοστού της ανεργίας , όσο υψηλότερη είναι η αύξηση της παραγωγικότητας ,τόσο χαμηλότερη είναι η πτώση του προϊόντος

της οικονομίας. Από τα παραπάνω συνεπάγεται ότι χώρες με σχετικά χαμηλή αύξηση παραγωγικότητας ,τείνουν να έχουν υψηλό συντελεστή του Okun και το αντίστροφο.

Για 5 από τις χώρες που εξετάστηκαν Ιταλία, Κύπρος, Λουξεμβούργο, Μάλτα και Σλοβενία δεν κατέστη δυνατόν να εκτιμηθεί η σχέση για τον λόγο ότι δεν προέκυψε σημαντικός συντελεστής .

Η εμπειρία των περισσότερων χωρών δείχνει μια μικρότερη απώλεια στο προϊόν της οικονομίας συνδεδεμένη με μια δεδομένη αύξηση της ανεργίας στις πρόσφατες δεκαετίες. Αυτή η διαπίστωση των διαφορετικών εκτιμήσεων με την πάροδο του χρόνου οδηγεί στο συμπέρασμα ότι κάθε κανόνας όπως και ο νόμος του Okun πρέπει να εφαρμόζεται με επιφύλαξη.

ΕΝΟΤΗΤΑ 5. ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

Σκοπός της παρούσας εργασίας είναι να μελετήσει την σχέση που υπάρχει ανάμεσα σε δύο σημαντικά οικονομικά μεγέθη, την ανεργία και το επίπεδο προϊόντος μιας οικονομίας. Αρχικά μελετήσαμε την έννοια της ανεργίας και στη συνέχεια το ΑΕΠ. Κατόπιν, μέσω διαγραμμάτων και αντλώντας στατιστικά δεδομένα από επίσημες στατιστικές αρχές, παρατηρήσαμε την πορεία των μεγεθών αυτών στην Ελλάδα, τις ΗΠΑ και την ΕΕ. Τέλος, πραγματοποιήσαμε μια αρχική αναφορά στον νόμο του Okun και εκτενέστερα σε δύο σημαντικές έννοιες όπως είναι το δυνητικό και το πραγματικό προϊόν. Σύμφωνα με τον νόμο του Okun, εμπειρικά, δηλαδή με βάση στατιστικά στοιχεία για την ανεργία και το ΑΕΠ για τις ΗΠΑ, υπάρχει μια αρνητική σχέση ανάμεσα στα μεγέθη αυτά. Τα βασικά συμπεράσματα από τις παραπάνω συγκρίσεις είναι τα ακόλουθα.

Παρατηρούμε ότι η πορεία της ανεργίας στην Ελλάδα καθώς και στις ΗΠΑ είναι παρόμοια ενώ η Ε.Ε ακολουθεί μία διαφορετική πορεία με πολύ μικρές αυξομειώσεις του ποσοστού της ανεργίας. Επίσης παρατηρούμε στα διαγράμματα του ποσοστού του ΑΕΠ ότι η πορεία Ελλάδας και ΗΠΑ είναι διαφορετικές εδώ σε σχέση με την πορεία της ανεργίας και οι διακυμάνσεις της Ελλάδας είναι πιο έντονες από εκείνες των ΗΠΑ. Τέλος παρατηρήσαμε ότι και οι τρεις χώρες ξεκίνησαν με μικρές ανόδους και σε τακτά χρονικά διαστήματα όχι μόνο στην ανεργία αλλά και το ΑΕΠ υπήρξαν αυξομειώσεις και στο τέλος του διαγράμματος, στο τελευταίο παρουσιάζεται αύξηση και στις τρεις. Στα διαγράμματα του ΑΕΠ παρατηρήσαμε ότι στις ΗΠΑ η αύξηση γίνεται σιγά-σιγά ενώ στην Ελλάδα είναι πιο έντονες οι αυξήσεις και μεγαλύτερες.

Επίσης, παρατηρήσαμε ότι η ανεργία στην Ελλάδα αυξανόταν από έτος σε έτος και ότι ήταν διαφορετική στους άντρες απ' ότι στις γυναίκες. Τέλος η ανεργία διαφοροποιήθηκε και με βάση το μορφωτικό επίπεδο των εργαζομένων όπου όσο χαμηλότερο τόσο μεγαλύτερο το ποσοστό ανεργίας.

Επιπλέον, η ανεργία στις ΗΠΑ παρατηρήσαμε ότι παρουσιάζει αυξομειώσεις καθώς και η ανεργία της ΕΕ αρχικά αυξάνεται, στη συνέχεια μειώνεται, έπειτα παραμένει σταθερή. Αξίζει να σημειωθεί ότι και στις δύο περιπτώσεις τα τελευταία χρόνια η ανεργία αυξάνεται συνεχώς.

BIBΛIOΓΡΑΦΙΑ

A. ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ ΣΤΗΝ ΕΛΛΗΝΙΚΗ

Λιανός Θ., Νταούλη-Ντεμούση Α. (1998), “Οικονομική της Εργασίας”, Εκδόσεις Ευγ. Μπένου, Αθήνα.

Πετράκη-Κώττη Α., Κώττης Γ. (2000), “Σύγχρονη Μακροοικονομική ”, Εκδόσεις Ευγ. Μπένου, Αθήνα.

ΙΝΕ – ΓΣΕΕ (2001) Η ελληνική οικονομία και η απασχόληση, Ετήσια Έκθεση 2003, Αθήνα.

Γεωργίου Κώττη, Αθηνά Κώττη (2005), “Σύγχρονη Μικροοικονομική”, Β Έκδοση, Εκδόσεις Ευγ. Μπένου, Αθήνα.

B. ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ ΣΤΗΝ ΑΓΓΛΙΚΗ ΜΕΤΑΦΡΑΣΜΕΝΗ ΣΤΗΝ ΕΛΛΗΝΙΚΗ

Branson W.H., Litvack. J.M. “Μακροοικονομική Θεωρία”, Μετάφραση Νικηφόρος Σταματάκης. Εκδόσεις Gutenberg 1998, Αθήνα

Felderer B., Homburg S. “Μακροοικονομική και Σύγχρονη Μακροοικονομική”, Μετάφραση Τάσος Κυπριανίδης. Εκδόσεις Κριτική Επιστημονική Βιβλιοθήκη 1991, Αθήνα.

Mankiw N.G., “Μακροοικονομική Θεωρία”, Μετάφραση Νικ. Σταματάκης. Επιμέλεια Α.Ι. Πανεθυμιτάκης. Εκδόσεις Gutenberg 1997, Αθήνα.